



A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrébten egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 pft. vagy 4 ft. 20 kr. uj pénzben. Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Karagyorgyevis Sándor, volt szerb fejedelem.

Azon események, mellyeknek színhelye a mult év vége óta az aldunai vidék, nagy mértékben hívják fel figyelmünket. Szerbia hajdan a magyar királyságnak volt kiegészítő része, s Belgrád falai látták a magyar történet számos legfényesebb jelenetét. Legújabb történetében két család változó sorsa játszsza benne a főszerepet: az Obrenovics és Karagyorgyevis*), vagy Cserni György családja.

Karagyorgyevis Sándor, Cserni György fia, azon Cserni Györgyé, ki Szerbország függetlenségi harczában annyi érdemet szerzett magának, hogy utóbb fejedelmül lön elválasztva, de később e méltóságától megfosztatván, Obrenovics Milos, szintén egyike a függetlenségi harcz vezéreinek ült a fejedelmi székbe, ki azonban nem maradt abban haláláig; mert 1842-ki sept. 15-én, az országgyűlés, a török kormány beleegyezéssel, Belgrádon az Obrenovics-családot a kormányról letette s Cserni György második fiát, Karagyorgyevis Sándort, választá fejedelmül. A török kormány megerősítette, de csak mint főparancsnokot s e mellett több, a szerződésbe ütköző feltétel lön eléje szabva. Sándor, ki ezalatt titkon Oroszország elleni magatartást ígért, a jövő évben fejedelmül választatván, ebben a török kormány ismét megerősítette.

Kormányá alatt az ország az előbbi háborus idők bajait kipihenni látszott, sőt az 1845—47 közt egymásra következő ujítások következtében gyarapodni s haladni kezdett. Ő azonban szegény ember levén, de állása szilárdóságában sem bizva, mindjárt kormányá kezdetétől fogva mi-

nél nagyobb gazdagságot kezdett gyűjteni. E miatt, s mert kormányá gyenge volt, sokan elidegenedtek tőle; pártja megszakadozott elannyira, hogy már tiz évvel ezelőtt azok, kik őt fölemelték, mást ohajtottak volna helyébe tenni, de nem bírtak megegyezni, hogy kit; s így a pártfőnökök egyenetlensége tartá fenn kormányát. Az Obrenovicsoktól igen félték; uj jelöltet pedig nem találtak.

Az 1848-ki politikai zivatar Szerbia belügyeit nem zavarta fel, jóllehet ez időben a szerbek, a magyarországi alvidéki tusákban tetemes részt vettek. E körülmény Szerbia politikai életére nézve annyiban bírt jelentőséggel, hogy ott ez időtől kezdve egy szláv-hazafi párt lépett föl, melly az izlamnak, vagyis a török kormányának harczotizent, s Oroszországgal bensőbb összeköttetésbe lépni törekedett. Ennek ellenében azonban Karagyorgyevis kormányá mindent elkövetett, hogy az orosz befolyást kis országából kiküszöbölje, vagy legalább ellensúlyozza. Ez okból, régi viszonyát a török kormányával megújítani s megerősíteni igyekezett. Ez időtől az orosz politika mindent elkövetett az ő megbuktatására.

1853-ban, midőn a keleti háboru kiütött, Sándor fejedelem, az orosz politika által vezérelt szláv-hazafi-párt ellenére is ki bírta vinni, hogy Szerbia csendes és semleges maradt, ugy hogy csak Sándor fejedelem magatartásának köszönheti az orosz kormány, hogy a

Moldvában levő török-egyesült nyugati hadsereg háta megett, a szerbországi szláv alattvalói föl nem támadtak, s közre nem működtek a török sereg állásának megnehezítésében, mi, ha megtörténik, a keleti háboru kimenetele talán nem lett volna olly keserű az oroszok



KARAGYORGYEVIS SÁNDOR.

*) Tudni kell, hogy Kara török nyelven egy jelentésű a szerb Cserni-vel, s mindkettő azt jelenti: fekete.

nézve. Ez idő alatt Obrenovics Milos az orosz politikától ösztönözve, oláhországi jóságain szabad csapatot toborzott azon célból, hogy avval Szerbiába megy, ott a fejedelmiszéket elfoglalja s a szerb nemzetet a török kormány ellen föllázasztja, melly példát a törökországi többi szláv nép is követni fogott volna. De a hadiszerezése kedvezvén a török s nyugati fegyvereknek, e terv abba maradt, s így Sándor feje fölül is elvonult a veszedelem.

Az orosz politika azonban nem szünetelt meg működni ellene; mindazáltal Obrenovicstól sokan félték, hogy előbbi letételéért boszút áll, s így megmaradtak Sándor mellett. Obrenovics 1853-ban kijelenté, hogy megválasztatása esetére minden tisztviselőt meghagy, s ha akkor Szerbiában személyesen megjelenik, a fejedelmiszéket el is foglalhatja vala. De nem jelent meg.

Sándornak eddig nagy támasza volt az Obrenovicstóli félelem és a török kormány. Az első elenyészett; a második is elesik mellette, a mint látni fogjuk.

1857-ben ugyanis az országnagyok összebeszéltek Sándor herceggel ellen s köztük több tanács-ur is. A fejedelem halálra s azután kegyelem útján örökös fogságra ítélte őket. Ez esemény a török kormánynak tudtára esvén, Ethem basát küldte Szerbiába, hogy tisztába hozza az alkotmány azon pontját, miszerint a fejedelem nem ítéltet végleg a tanácsnokok fölött, míg a török kormány ez ítéletre véleményét nem nyilvánítja. Ethem basa magatartása a fejedelem s ennek ellenei irányában olyan volt, melly ez utóbbiaknak új erőt adott s a fejedelem tekintélyét igen csonkította. A fejedelem kénytelen volt a bezárt tanácsnokokat nemcsak szabadon bocsátani, a tanácsba visszafogadni, hanem miniszterekül is kinevezni s szentesíteni azon törvényjavaslatot, melly szerint a főtörvényhozási és igazgatási hatalom a fejedelem kezéből a tanácsra ment át. A fejedelem tekintélye s hatalma végkép aláásva volt, még pedig a török kormány által, melly nem látta, hogy ez által csak az orosz politikának kezére dolgozik.

Sándor ellenei általánosan látták, hogy könnyű lesz őt megbuktatni. Ki legyen helyébe fejedelemmé? arról nem volt szó, mert ellenei közül egy párt a főhatalmat maga akarta megtartani. A szkupstinát (országgyűlés) tarták legjobb eszköznek céljaik kivitelére.

Az izgatás megkezdődött; a fejedelem nem akart a szkupstina összehívására egyezni, de végre engedett. A szkupstina összegyűlt s az illetők által fölhíva, a fejedelem ellen nyilatkozott, azt fölhívta a lemondásra, s miután önként le nem mondott, letette s helyébe Obrenovics Milost választá, vagyis inkább visszatette, a fejedelmiszékbe. Sándor fejedelem azon ellenei, kik fejedelem nélküli kormányt akartak, most meghökkenetek, mert ők azért akarták letenni Sándort, hogy egy orosz és török befolyástól szabad kormányt állítsanak fel, s midőn most látták, hogy az országgyűlés az orosz befolyás alatt álló Obrenovicst választá meg, a két rossz közül a kevésbé rossz után kaptak. Sándort a belgrádi várból, hová költözött, visszaszóliták. A Belgrádban levő orosz konzul azonban a szkupstina tagjai közt még személyesen is izgatott, úgy hogy a szkupstina vegre odavitte a dolgot, hogy a tanács is meghajolt választása előtt.

A többről olvasóink körülményesen értesültek a „Politikai Ujdonságok“-ból. Még csak azt írjuk ide, hogy Sándor fejedelem Belgrádot elhagyta, s némellyek szerint Bécsbe költözik, hol már három millió pftnyi értékét el is helyezte volna a bankároknál; mások szerint pedig Temesvárott, tehát hazájához közel, fog letelepedni, mi, ha igaz, akkor igen nyughatatlan lesz Obrenovicsék uralkodása; mert azon párt, melly Sándor herceget a belgrádi várból örömet visszafogadta volna fejedelmül, aligha fog nyugott maradni ez új kormány alatt.

Bánfi sirja.

1674.

A bethleni vár tövében
Ottan alszik Erdélyország dicsősége, —
Ottan alszik örök álmot
Örök álmot — örök éjbe . . .

A bethleni vár tövében
Szunnyad szunnyad Bánfi Dénes pusztá sirban,
Oldalához eltemetve
Nem kopja, kard: egy bilincs van.

Rozsdás bilincs, nehéz bilincs —
Az álnokság verte rája:
Vén Teleki gonosz, ravasz
Irigysége, istentelen praktikája.

„Igyál uram, fejedelem!
Itt a jó bor, ezüst serleg . . .
Megbocsáss: bús gondjaidból
Hogy vidámabb kedvre hozni vágylak, merlek!“

Igyál! (Segíts, ravasz fejem!
Bódítsd őt el, kába mámor! —
Várj te dús, te büszke Bánfi,
Elvesztél: bár ójjon egész nyalka tábor.)“

„Jó borod van Mihály druzsánk!
Töltsön újra kigyelmetek serlegembe.“
— S bor lángjától esztét veszti
Gyöngye ember: szegény Erdély fejedelem.

„Nagy kegyelmű fejedelem!
(Itt az idő: hálomat, hogy vetni kezdjem:)
Milyen büszke az a Bánfi . . .
Hej veszély van, nagy veszély van közeledben!“

„Udvara: mint fejedelemé;
Vára fényes; gögje: mint a székely bércek;
Hej a gonosz a trónra is . . .
Trónodra is áhítozik . . . uram, félek!“

„Trónomra? . . . de . . . igaz, igaz . . .
Van való is a dologban; —
Hüségéért — hogy fölfedé,
Kegyelmet mondja, mikép jutalmazzam?“

„Itt ez irás; esedezem“ . . .
Apati hajh, kába fővel aláírja:
Bánfinak feje vétessék;
Telekié: minden java, hivatalja.

„Csáky László, Csáky László,
Itt ez irat . . . reád bizom . . . hajtsad végre“ . . .
— Vén Teleki, jó volna ám
Gondolni a meghalásra, üdvösségre!“

„Kelj föl, kelj föl gonosz ember!
Mit tettél? szólj; kényszerítlek az Istenre!
Kiontád az ártatlan vért . . .
Te, Erdélynek legnyomorubb fejedelem!“

„Mit beszélsz te, feleségem?
Mit beszélsz te bünről, vérről? . . .
Én nem tudok semmit, semmit —
Telekinél mulatgattunk tegnap déltől.“

„Vedd vissza az ítéletet;
Ird: Bánfinak kegyelem . . . így; irjad . . . jól van . . .
— Menj, hű szolgám, e levéllel
Menj Bethlenbe, szilaj lovoa vágtass gyorsan.“

Menj; de várj: ha későn érnél:
Vidd e bársonyt takarónak, szemfedőnek . . .
— Száll a szolga szélrohanva —
Fejedelmű szeméibe könyök jönnek.

Bethleni vár börtönében,
Ottan alszik Bánfi Dénes;
Szép nevének hattyu karja
Átöleli . . . ölelése olyan édes.

Ajka mint a fülmilé
Szelid szerelemről suttog:
„Édes-kedves — édes-kedves“ . . .
S álmában is úgy mosolyog, olyan boldog . . .

„Ébredjen föl, Bánfi uram!
Ébredjen föl — utoljára;
Gyorsan! . . . künn a várudvaron
A bakó már készen várja!“

Vad hangokra szép szelid nő
Holtra retten, hogy fölébred, —
S az ébredés halált hoz — ah,
Szerelmetes bús szívének.

Fáradt lovag a várkapun
Késő éjjel ott dörömböl:
„Nevében a fejdelemnek
Bocsássatok be! A kaput nyissátok fel!”

Hallja Csáky a kiáltást . . .
„Bánfi Dénes, térdepelj le! —
Vágj bakó! . . . vágj, csak hamar vágj . . .
Nincs szüksége a halottnak kegyelemre!”

Villog a bárd holdvilágnál . . .
Elsápadnak a csillagok haloványon;
Mi lengeti a fák lombját?
Bánfi lelke száll a mennybe szellő-szárnyon . . .

Nyithatjátok a várkaput! . . .
Kegyelemnek többé immár semmi haszna;
S a hű szolga Bánfi testét
Sötét bársony szemfödővel betakarja.

S eltemették, lobogót sem
Tűzve gyászos sírhalmára . . .
A sziklavár fájalmában
Megingett, és csakhogy le nem roskadt rája.

Ott a sirja, ottan alszik
A nagy honfi bús homályban;
Véle szunnyadt Erdélyország
Dicsősége, szomorú, mély hallgatásban.

És a hont, ha vészek érik:
— Régi krónikában írva —
Szép piros vért buzog fel az
Almodó hős, koszorútlan pusztá sirja.

Thali Kálmán.

Halálos küzdelem a niagarai zuhatagnál.

Alig hogy pitymallani kedett — írja egy amerikai utazó, — midőn álmomból hirtelen szokatlan zaj riasztott fel. A siető léptek, az érthetetlen, véstsejtető kiabálások azon gondolatot ébresztették bennem, hogy valami szerencsétlenségnek kellett történnie, midőn épen ablakom alatt egy harsány hang ezt kiáltotta: „a man in the rapids!” (egy ember a folyam sodrában.)

Villámgyorsan teremtem ki ágyamból, s ruhámat imigy-amigy magamra hányva, siettem ki az utcára, hol a rendetlenül szaladgáló embertömeg magával ragadott, s akarva nem akarva, futottam én is másokkal az esemény színhelye felé.

Néhány száz lépésnyire a Niagara esésétől, ennek rohanva tova ömlő vitztömegét egy sziget két ágra osztja, mellyeknek egyike az amerikai partot mossa. Itt vannak a félelmes rohamok. Nincs szó, melylyel ez örvényekkel telt zuhatag természetét csak megközelítőleg is jelezni lehetne. Vad hánykolódással rohan a szárazföld és sziget közé szorult folyam, nagy szirttömegeken keresztül le a mélységbe, mintha örökké csak rombolás után szomjuhoznék, s az ösrengetegek ezredes törzseit gyenge nádszálakkint ragadja magával a feneketlen örvénybe.

Midőn a szigetre (Goat-Island) értem, a hid, melly ezt az amerikai parttal összeköti, s a zuhatag partja, ezer meg ezer embertől volt ellepve, kik szorongva csüggték egy szivrázó látványon. Alig husz lépésnyire a függélyes zuhatag felett, a folyammeder közepette egy köszirten egy fiatal ember kapaszkodott, ki a legnagyobb kétségbeesés közt látszott segély után esengni. Kérdősködésem folytán megtudtam, hogy három jó barát a megelőző este azon vakmerő gondolatra vetemedett, hogy a zuhatagon fölül a folyamon egy kis sétatámasztást tegyenek.

Alig hogy a parttól eltávoloztak, a vadul rohanó ár, dacára az evezők minden erőködésének, a kis csónakot megragadta s néhány pillanat alatt a hajókázók kettejével együtt a dühösen tájékozódó örvénybe temette; a harmadik (Avery nevezetű,) miután a hullámok a függélyes zuhatag közelébe ragadták, egy uszó fatörzsbe kapaszkodva tartotta fenn magát. Ez volt az, kinek halálos küzdelmeit szemlélni jöttünk.

A legmerészebb képzelem sem képes csak távolról is fogalmat szerezni azon rettentő halálos szorongásról, melly a szerencsétlent tizenegy órán át, a folyam közepén, alig husz lépésnyire a minden pillanatban elnyeléssel fenyegető zuhatagtól, folytonosan gyötörte. Egész éjen át szakadatlanul ismételt segélykiáltásai a zuhatag

mennydörgésszerű vad morajában veszték el, s csak a kelő nap szánakozó világa fedezte föl a szerencsétlenség borzasztó helyzetét, mellynek hire villámgyorsan futotta át az egész tájt, s föllármázta a szétszórt házak lakóit, kik azon hő vágygyal szaladtak a rémes látvány színhelyére, hogy vajha megmenthetnék a boldogtalant. De milly iszonyu mélység választotta őt el szabadítóitól!

Mindenki hideg borzalommal, s szorongó szívvel függesztette szemét a habokkal küszködőre. Egyszer csak a nézők egyike, Porter ur, harsány hangon ezt kiáltja: „Ezer dollárt annak, ki őt megmenti!”

És mint viszhang, felelt rá egy másik kiáltás: „Én is ezer dollárt tűzök ki jutalmul a szabadítóknak!”

Ez utóbbinak kiléte felül tudakozódván, ezt nyertem válaszul: „egy férfiú délről;” többet senki sem tudott róla mondani.

A nagylelkű ajánlat a szánakozást egész a lelkesülésig fokozta, s egyszerre mintegy huszan kiáltottak föl a jelenlevők közül: „Csak még egy óráig tartsa fenn magát, s mi megszabadítjuk!”

De mikép lehetne értesíteni a szerencsétlent e vigasztalásról, hogy erejét megfeszítve, még egy óráig el bírja viselni iszonyu helyzetét? ez volt most a kérdések kérdése; mert dacára annak, hogy alig volt tőlünk husz lépésnyire, a zuhatag szörnyü zugása miatt lehetlen volt kiáltásainkat megértenie. — Utitársam, Ulke ur, egy fiatal, jeles tehetségű művész állt mellettem, ki ugyan nem tűzhetett ki ezer dollár jutalmat, de olly eszme villant meg agyában, melly ezuttal tán a jutalom kitűzésénél is nagyobb sikert volt kivivandó e szerencsétlenség javára. Ő t. i. hirtelen ecsetet ragadott, és a következő angol szókat festette egy ház falára óriási betűkkel: „We will save you!” A szerencsétlen, ki sejteni látszott, hogy e fölírás őt illeti, az ecset minden vonását nagy figyelemmel kísérte szemével, s fájdalmasan rázta fejét, midőn a festő mázolását bevégezte. Nem értette az angol nyelvet.

Most Ulke ur hasonmódon e szókat írta fel: „Wir retten dich!” — E fölirat olvasására hirtelen öröm villanyozta föl a kétségbeesett ifjút, arca láthatólag földerült, s mintha ezt akarta volna mondani: „Nagy Isten, németek vannak itt?! ugy én meg vagyok mentve!”

E pillanatban egy gözmozdony robog felénk, mit félórával előbb Buffalóba küldöttek mentősajkáért.

Most a kis járművet erős kötelekkel ellátva legnagyobb vigyázattal vizre bocsátják. A nézők lélekzetüket is elfojtva, legnagyobb feszültséggel, remény és szorongás közt lesik az eredményt. A hullámok dühösen csapkodják a sajkát mindenfelül, majd labdakint a magasba vetik, majd leragadják magukkal a mélységbe. A sajka küzd a habokkal, végre irányt vesz, s öt percnyi hanykodás után megszűnik uszni. A kötelek egy szirtre tekeröztek, a sajka nem mozdulhat.

A szerencsétlen ifju kétségbeesett tekintettel csügg a sajkán bágyadt szemével; — átlátja, hogy ezuttal le kell mondani a reményről.

Minden pillanat drága. Az időt nem lehet hasztalan kísérletekre vesztegetni. A jelenlevők egyhangulag egy tutaj (talp) rögtönzését indítványozzák, ezer kéz jó mozgásba, férfiak, nők és gyermekek, ifjak és öregek, szegények és gazdagok egyenlő buzgalommal siirögnek a munka körül.

De egy tutaj építése időt kíván, s ki tudja, nem hagyja-e el ereje ezalatt a szenvedőt, ki az egész éjet étel és ital nélkül vízben töltötte, körülzuga a vizeses mennydörgésszerű robaja által, mellyhez képest a Charybdis ordítása csak gyenge zugás volna.

Ez aggodalom egy új eszmének lett teremtője. Most egy hordót töltenek meg eleséggel, s azt a hullámokra bizzák. Mintegy láthatlan kéztől vezetve, uszik e hordó a szerencsétlen ifju felé, ki azt a legbensőbb hála kifejezésével várja, míg közelébe jut; ekkor kiterjeszti felé karját, és sikerül megragadnia. E perczben a hullámok kisodorják a hordót gyenge ujjai közül, mire az csakhamar a mélységbe merül s végkép eltűnik.

Leirhatlan azon fájdalom, melly Avery arcán ez új csalódásra visztükröződött.

E közben a tutajépítés gyorsan halad, a szerencsétlen sovárgó szemekkel kíséri a munka folyását, még erősebben kapaszkodik egyetlen reményhorgonyához, és vár.

A munka be van fejezve, a rögtönzött tutaj hatalmas kötelekkel ellátva, uszik a vizen. Pillanat alatt elcsendesül a zaj, minden szem a hullámokkal küzdő ifju felé van irányozva, minden

sziv hangosan dobog a szorongástól, ezek kebléből fohász emelkedik az Istenhez a vállalat szerencsés kimenetele végett.

A tutaj gyorsan közeledik a fatörzs felé; Avery kezd reményleni, bátorságot önt belé szabadítói nagylelkűsége.

A sokaság visszafojtja lélekzetét, a mint a tutajt az ifjuhoz érni látja. Ez reá akar ugrani, de visszaesik; újra megkísérti az ugrást, — úgy látszik, meg van mentve. — E perczen a sokaság örömkialtása rázza meg a levegőt, mi pillanatra elnyomja a hullámok ijesztő zugását. — A szégyen szenvedő érzelmei sulya alatt térdre hull, kezét az égre emeli, s szemében a végtelen hála érzete tükröződik. De alighogy a tutaj mozogni kezd, ez is megakad a végzetes szirtben, mellyre előbb a csónak kötelei tekeröztek. Hiába minden erőködés, a tutaj nem mozdul. Most két lovat fognak be, azután négyet, tizet, végre huszat — a szirt megmozdul, ingadozni kezd, eldül.

A megszabadult tutaj akadály nélkül uszik fölfelé, 5—6 perczig küzd a hullámokkal, s ismét megdördül a sokaság harsány örömrivalgása, melly az emberi észnek a durva természeti erők fölötti diadalát hirdeti.

Azonban egy legyőzhetlen akadály hirtelen elnémitja az örömrivalgó ajkakát; ez akadály egy négyláb magas vizesés, mit a tutaj, daczára a huzók legnagyobb erőfeszítésének, s Avery kétségbeesett kísérleteinek, sehogy sem bír átszúzni.

A legnagyobb aggodalom e pillanatában ismételve hangzik e kiáltás: „Még ezer dollárt a szabadítás jutalmául!”

Ismét elrobog a gőzmozdony Buffalóba, s hoz magával egy második mentősajkát. Most vagy soha! Pillanatot sem lehet veszíteni: az ifju ereje láthatólag lankad.

Az egész nap sikertelen kísérletek közt folyt le. Már esti hat óra van, az ég szeme utolszor pillant szerete a világon, megaranyozván a láthatárt bucsuzó sugaraival. Avery 32 óra óta lebeg élet és halál közt.

Az ujon érkezett jármű lassan s biztosan kezd uszni, a tutaj irányát követve. Még egy pillanat, s a sajka mellette van.

Mozdulatlanul, mint azelőtt, csügg a népség az ifjun, ki mohó vágygyal terjeszti ki gyengeségtől remegő karjait a szabadító sajka felé. E pillanatban a tutaj előrése, mintegy titkos erőttől mozgatva, hirtelen fölemelkedik, Avery elveszti az egyensúlyt, tántorogni kezd, s az örvénybe bukik. Réműlet szállta meg a csak kevéssel előbb remény s örömtől dagadó sziveket. — A bátorság ama maradványával, melly az embert a halállal szemben élete megmentése végett kísérletekre nógatja, kezd most Avery a folyam ellen uszni kétségbeesett erőködéssel. De a végküzdelem nem soká tartott. — Az örvény megragadta a szerencsétlent, a hullámok keresztülesapkodnak rajta, s ellenállhatlanul sodorják a mélység felé. A halál nyílt torka előtt még egyszer fölküzd magát a víz színére, még egyszer s utolszor pillant a folyam balpartjára, még egy kétség-

beesett mozdulata az Istenhozzádnak — s aztán a halálharcznak vége — eltűnik örökre!

Most minden tekintet azon oldal felé fordul, merre az elbukott Istenhozzádot intett, s merre figyelni eddig senkinek sem jutott eszébe. Ott térdelt egy nő némán, észrevétlenül, s azon pillanatban, midőn a szerencsétlen ifju elmerült, mintha villám sújtotta volna le, élettelenül rogyott a földre. A nő, ki reggel óta e szivrázó pillanatig merev, könytelen szemeit égre emelve, térdén állva imádkozott, a szerencsétlen ifju — anyja volt.

A bajai casino.

Egyre hangoztatjuk, s a ki a dolgok mélyébe lát, nem kételkedik rajta többé, hogy a magyart, mellynek lételeté eddig, önerején kívül ősi intézmények biztosították, a jelen időben csupán miveltsége tarthatja fenn, csupán az, ha a szellemi téren kiküzd magának az egyenrangúságot más nemzetekkel.

Ezen szellemi mivelődésnek száz meg száz ága van a tudomány, művészet, ipar, kereskedés stb. külön mezején, mellyeknek folytonos figyelemmel kísérését s lehetőleg to-

vább fejtését kezdettől fogva czélul tűztük. — A társadalmi téren a miveltségnek hathatós emeltyüi lehetnek a nemesebb élveknek, találkozásnak és eszmecserének azon gyűlhelyei, mellyeknek szaporodását napjainkban örömmel tapasztaljuk, — a *casinók*. Ezek szelleme, iránya annyival inkább figyelmet érdemel, mert ezek lehetnek, ha jól vannak szervezve, minden egyéb szellemi mozgalmainknak kiindulópontjai. — Jelenleg Baja város casinójáról szólnunk, mellynek csinos épületét rajzban is bemutatjuk.

„Körülbelől 30 éve, hogy a most is fennálló casino alakult —

írja egy bajai levelezőnk — később, néhány évvel utána alakult az „olvasó egyesület,” a mit fáradszalan buzgalmu Jovanovits Pál ur, és néhány társai közreműködésének köszönhetünk, (később „olvasókör” czímet nyert). — Ez utóbbi volt az elsőnek kinövése, mert ez polgári, amaz pedig nagyrészt aristokratai elemekből állott, és mind a két társulat külön fentartotta magát egész 1856-ik évig, ekkor egyesültek. — De vessünk vissza egy pillanatot, és vázoljuk az olvasókör viszonyait az egyesülésig, és a két társulatot egyesülten, hogy milly fokon haladt, vagy esett vissza, szellemi tekintetben. — Az olvasóköri társulat 1847-ben a várostól olly feltétel mel-

lett kapott egy telket helyiség építésére, hogy a szükséges téglák és mészanyagokat a város fogja adni, és a felépítendő helyiséget a társulat tiz évig ingyen fogja használni, tiz év után pedig a város tulajdonává válik. A téglák és mészanyagokon kívül az épület felállításához szükséges pénzerőt a társulat két pftos részvény útján hitte legczélszerűbben kivihetőnek, a mit a társulat tagjai készségelesen fel is karoltak, és csakhamar szép összeget adtak össze, olly feltétel mellett azonban, hogy idővel a társulat pénztá-



A bajai casino.



Felső-vasmegeyi képek: IV. A tarsai fürdő.

rából fognak a részvények visszafizettetni. Az épület 1847-ben elkészült, de a forradalom bekövetkeztével, a társulat pénzügyi kezelésére kevés gond fordított, annak megszűntével pedig az akkori elnök a társulatnak összegyűjtött szép összegét a már törvénytelenül vált magyar pénzben adta be; ekkor az alapító-részvényes tagoknak csak az üres pénztár maradt fenn. Azonban 185¹/₅-dik években a társulat ismét jólábra kezdett vergődni, megszerzett magának egypár száz darab könyvet, azonkívül a takarékpénztárnál letett szintén könyvekre szánt 80 pftot. Ez idő tájban történt, hogy az első helyen említett „casinó“ ügye a helyiség tekintetéből nem a legjobban állhatott, s minthogy a tagok a két társulatnál egy részben vegyesen is meg voltak oszolva, megpendítették a két társulatnak egyesítése. Ez eszme annyival inkább pártolókra talált, minthogy ez által a két társulat közt évek óta tartott surlódás megszűnőn, különben is a társulat jövője biztosabb karba helyzetése szükségessé vált. Az akkori olvasó-köri elnök Kardos Dániel a casinó részéről könnyen megnyerett, s rövid tanácskozás után az egyesülés határozatba ment. Az egyesítés után a társulat megtartotta a casinó nevet, és legelső teendője volt, a tisztek megválasztása. Először választott V. B. ur, volt casinói tag, ki az egyesítés óta folytonosan elnöke a társulatnak, s azzá lón választva az idei jan. 1-én tartott közgyűlésen is.

Végül még csak azon ohajtásunkat fejezzük ki, hogy a bajai casino, mely egyike a legrégebbeknek hazánkban, minél nagyobb virágzásnak induljon. A város mivel lakosságától méltán várhatjuk azt. Baja mezőváros Felső-

Bács megyében mintegy 18,000 lakossal bír, kik magyarul, szerbül és németül beszélnek, de mindig jó magyar érzelműek valának. A hazai kereskedésnek egyik legnevezetesebb piacza.

Felső-vas megyei képek.

(Folytatás.)

IV. A tarcsai fürdő.

Borostyánkőhöz délnek egy órányira fekszik „Tarcsa“-fürdő, csinos, tiszta épületeivel, szép parkjával s gyönyörű, regényes vidékével. Évekkel ezelőtt a tarcsai parkban voltak felállítva a Klauzál Imre által épített 25 öl hosszúságú üvegházak egész sorai, melyekben talán az egész világ flórájának minden faja díszelgett. De mint mindennek széles e világon, úgy e maga nemében Magyarhonban tán páratlan virággyűjteménynek át kelle esni a sors változandóságán. . . Üvegházaknak s virágoknak el kelle adatniok, mint mondják 50,000 pftért . . . Azóta e fürdő sokat vesztett ugyan ékességéből, de e veszteséget minden áron iparkodik pótolni a jelenlegi derék bérlő, Márton mérnök ur, ki tudományos szakavatottságánál fogva, mind a források tisztítása s javítása,

mind a fürdői épületek s azok környezete rendezése s tisztán tartása körül sokat tön már eddig, s mint tőle hitelesen értesültünk, ezután még többet szándéka tenni, mik után bizton hiszszük, hogy Tarcsa felső Magyarhon fürdőinek legjelesbjei közé tartozand.

A gyógyforrások erős vastartalmauk s mind férfi-, mind pedig (s főleg) női gyengeségekben eddig nagy sikerrel működtek. Kitehát neje gyengeségét gyöngéd szeretetreméltósággá akarja átvárársolni, az küldje a tarcsai fürdőbe, s bámolni fogja a hatást, mit e fürdő eredményezni képes.

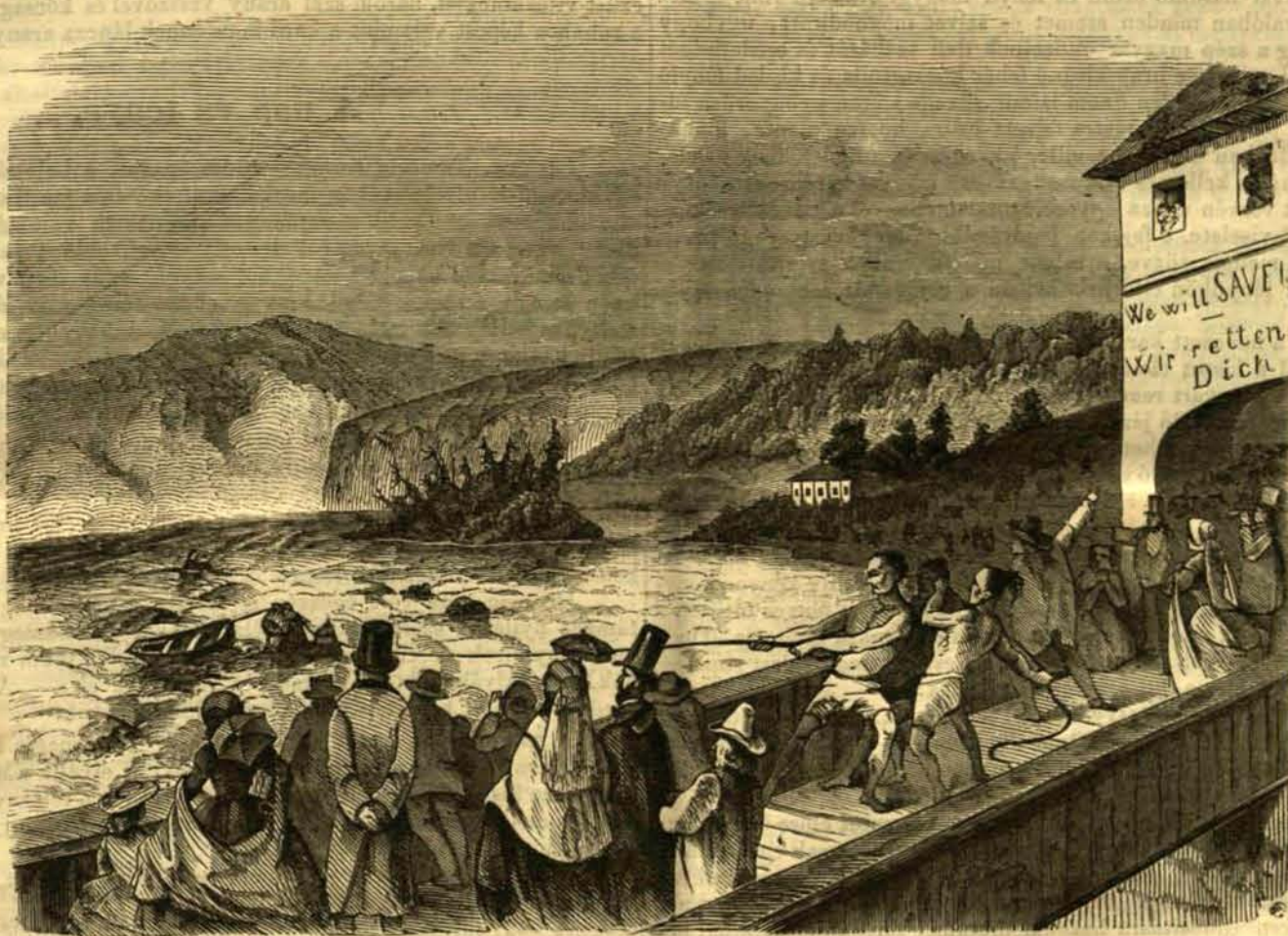
(Folytatás következik.)

Magyar táncz Párisban.

(Február 9-én 1829. *)

„Azon fényes négy bál közül, melyekkel nagymélt. gróf Apponyi Antal császári és királyi követ Párisban a főrangú társaságot e folyó 1829. farsangján megtisztelte, egyikében számos vendégeit valami új s Franciaország fővárosában mindeddig ismeretlen tüneménynyel akarta meglepni, ugymint hogy magyar házhoz illendőleg az estéli mulatságnak egy része magyar tánczból álljon, a mi annál könnyebben látszott végbe vihetőnek, mivel herceg Odescalchi László és két gróf Apponyi Rudolf, mint honi tánczunkban tö-

kéletesen jártas urak személyesen jelenvalának; s ennél fogva segítségükkel még három más derék gavallér és tizenkét szép dáma a magyar tánczba derekasan belétanulván, egy igen válogatott és hatszáz személynél számosabb gyülekezett előtt, melyhez a követ ő excellenciájának a legelőkelőbb tisztviselők és sok főurak között szerencséje volt két királyi herceget, ugymint az Orleansit **) és a Würtembergit, nem különben a Badeni markgrófit is számlálni, február 9-én magyar



Halálos küzdelem a niagarai zuhatagnál. — (Lásd a szöveget 63. oldalán.)

öltözetben e következő hat gavallér és tizenkét dáma a magyar tánczra nagy díszszel állott ki, ugymint :

1. Gróf Gersdorf, szászországi gavallér; zöld mentében, viola-szinű földmányban és nadrágban ezüstre, a kinek dámai herceg Rausan-né és gróf Labourdonnaye-né, szinte olly színben és fényben valának.
2. Gróf Chorinszki, csehországi gavallér; fehér mentében, kék dolmány és nadrágban aranyra, a kinek dámai két testvér s helvécziai eredetű Pourtalès gróf kisasszonyok kék színben aranyra.
3. Herceg Odescalchi László, setétzöld mentében, megyszínű dolmány és nadrágban aranyra, a két dámai pedig gróf Meffray-né és St. Priest-né, hasonló színben és fényben.
4. Gróf Apponyi Rudolf, a követ idősebb fia; fehér mentében, megyszínű dolmány és nadrágban ezüstre, s ennek is dámai Caraman marquise és Foucault grófné megyszínben ezüstre.
5. Sir Drummond, skócziai kapitány; setétviola-szinű mentében, méz-

*) Megjelent e czikk a „Tudományos Gyűjtemény“ című, legtovább élt s a maga idejében feladtának dicséretesen megfelelő folyóiratunk 1829. évi II. kötetében. A folyóirat szerkesztője akkor Vörösmarty volt. — E közlemény, mely megjelenésekor, mint idősebb olvasóink emlékeznek, igen örvendetes hatást gerjesztett, most sem vesztette el érdekét, midőn annak épen 30-ik évfordulóját értük. Illy csekélységeknek látszó dolgoknak is meg van a magok jelentősége s jó néha reájok visszapillantani. Az akkori s mostani stílistika közti összehasonlítás is igen tanulságos és biztató hatású lehet. — Szerk.

**) Az Orleansi herceg egy évvel később, a júliusi forradalom után, mint Lajos Fulöp a francia királyi trónt foglalta el. — Szerk.

színű dolmány és nadrágban ezüstre, a kinek dái *Acton*, angol kisasszony, és gróf *Laroché-Lambert*-né, mézszínű ruhában ezüstre.

6. Gróf *Apponyi Rudolf*, a követ atyafia; biborszínű mentében, világos-kék dolmány és nadrágban ezüstre, a két dái ugymint *Laroché-Jacquelin* grófné és *Werther* báró kisasszony, burkus követ leánya, világos-kék színben ezüstre.

„Mind a két rész öltözetének szabása régi időkbeli, s a magyar zsebkönyvekből szedett példányok szerint volt igen jó ízléssel elintézve, s az urak dolmányának alsó része cifrán kivarrott posztóból, a felsője pedig pánczélből állott. A muzsika Biharinak és a Veszprémi gyűjteménynek nótáiból volt választva, mellyeket ügyes francia művészek hathatósan játszottak.

„Hogy pedig a magyar táncznak hőseit és hősnéit, a jelenvaló nagytársaság, e végre emelt magos ülésekről jól láthassa, két-két dáma gavallérjától karon fogva vezetett, több szálacon, mellyek remekül voltak felvilágosítva keresztül a tánczó palota felé lassudal lépéssel muzsika szó alatt haladt, egyszersmind is, hogy ezen jelenés annál ünneplőbb, és mind a ritka fényességű vendégek, mind pedig a honi tánczunkat járó uri személyeknek önnön díszéhez lenne alkalmaztatva, báró *Koller* követségbeli ur, Magyarország czimerével himezett ruhában és heroldi képviselésben, ugy öltözve mint felsőes királynénknak 1825-beli koronázatásakor *Pozsonyban* az ország-heroldja, előlépő hirdetője és a tánczó palotába való vezetője volt, nem különben minden gavallér előtt egy urfi, banderista gyanánt, képzelt lovag urának csinos kis fehér selyem zászlócskán festett czimerét kezében tartva lépdegélt, és az urával hasonló színű és fényű magyar öltözetű volt. — Az egésznek elnézése valóban minden szemet és szívet meghódított, úgyhogy az egész uri társaság a szép magyar öltözetnek deli szabását és eredetiségét nem győzte csudálni, mert az urak kitűnő fehér kócsagtolla és kised fénylő koronával ékesített prémes, igen finom ízlésű süvege s igen gyönyörűen állott s természetéhez jól illett a palástra felvett cifra hosszú mente, kinek kinek gyémántos világban sugárzott villogó kardja, és mindeneknek gazdagon kivarrott topánkáján kellemes összehangzásban magyar taréjos sarkantyú pengett, vitézi színt vevén vissza egyszersmind mellükről a pánczélós köntös; a dáma bájoló viselete, a fejeken legdrágább kövekkel ragyogó párta, legfinomabb fátyol melléje tűzve, a csinos magyar vállba szorított karsu derekuk s az egész lényükön elterjedt kellemes bejöveteleg pompásabbá tették.

„Ennekutána a nevezett kar vig kedvvel táncznak eredvén, azt valóban igen jól járta, mind a lassut eleinte hősi komolysággal ejtvén, mind pedig annak idejében a fris magyart remek tökéletességgel cifrázván. Az uraknak férfias és eredeti tánczban való jártasságuk, könnyű és mivel mozgásaik elragadtatásig tetszettek, képzelték, hogy a becsület szerető dáma is magukért derekasan kitenni hasonló vetekedéssel iparkodtak, s a természetől nekik bőven osztott kellemet, báj, elevenséget, igéző könnyűséget tündöklőké tenni el nem mulasztották; s a nézők, hogy valának meglepve, elragadtatva. Már magában ez a szokatlan táncz, itten, egyszerre különös vala, s hogy azt nagyobb részint, hamar beletanult idegenek járák és — milly kényes könnyűséggel járák! Mind ez, mind a magyar férfi és asszonyi fényes öltözet, a párisi uraságokat a táncz végeztével többszöri tapsolásokra indította. Hogy folyt a legpirosabb ajakokról a számtalan sok: c'est charmant; c'est superbe; cela allait à merveille, il y a du caractère dans cela! — — — Je n'ai jamais vu quelque chose de si beau stb. (Gyönyörű! felsőes! bámulatosan jól ment, jellemteljes egy táncz! Soha sem láttam ily szépet!) — Virágzó képében tűnik elé távolából a magyar haza, azon a napon a követ ő excellenciájának vendégszerető házában.

„De ehhez még egy tudósítást kell csatolnom. A mint előre összetanulták a nevezett párok szükségesséppen a tánczot, annak nemcsak egész Párisban hire futamodott, hanem, hihetőleg levél vagy hirtelen utazó által Angliába is át reppent. Meghallja ezt ott gróf *Sándor Mór* ur, épen vadászaton létében s ezen tudósításra hazafiai örömmel telvén el, azonnal lóra ült, s villámsebességgel vágatva harminczkét óra alatt, ide értvén ama négy vagy öt órát is, a mellyet a vámokon, lóváltás közt, s főképen *Dovertól Calaisig* a hajón mulasztott, szerencsésen s legjobb egészségben Párisba érkezett, s ugyanazon este a követ és követné ő excellenciájoknak különös öröme a magyar quadrille nézésében részt vett.

„Továbbá, hogy tisztelt olvasóim a magyar quadrille (négyes vagy hatos) rendkívül való elfogadásáról meggyőződjenek, azt is hitelesen tudokra adhatom, hogy az *Orléans* királyi herczeg a magyar négyest tánczó uri társaságot ő excellenciája gróf *Apponyi* által tisztességesen megkérte, hogy még e folyó hónapban ő herczegségének pompás házában a *Palais royalban* „cette danse charmante“, a mint tulajdon kezével maga írta, ismételjék.

„Elfog engemet magamat ezen előadás után egy bizonyos érzés, melly örömem közé fájdalmat vegyit. Otthon tulajdon hazájában mikép van ez a táncz! Harmadfél esztendővel ezelőtt egy *Mádi nyilvánbálban* szinte megvettetését tapasztaltam, az azt járnivaló férfiak oly bajosan kaptak tánczosnékra. Csokonai rendjei lebegnek előttem s azokkal végzem:

Nemes magyar tánczom! ki ősi nyelvünkkel
S ruhánkkal jöttél ki dicső nemzetünkkel,
Ki európai finnyás lakhelyeden
Máig sem szenvedtél mocskot szépségeden,
Ázsiai színben fénylik nemességed
S még a módi nem tett alacsonyvá téged,
Im a külső népek bámulják díszedet,
S tulajdon nemzeted nem becsül tégedet.

„Párisban, bűjtető havának, 14-én 1829.

Fekete Gáspár, gróf *Apponyi* urinak nevelője.

E tudósítás megjelenése után nem sokára a Tudományos Gyűjtemény a párisi magyar tánczvizgalomban használt jelmez-rajzot, egy sikerült divatkép alakjában is közlé. Ezek ruháit a közlő *Kostyal Ádám* (a most is élő pesti derék szabómester) így írta le, mellyet, ámbár nem vagyunk divatlap, olvasóink engedelmeiből, ezuttal szintén a divattudósítások szokott hangján írunk utána:

„A dáma arannyal vagy ezüsttel gazdagon himezett finom fehér atlaszból való sleg-ruhában, fehér francia petinet szinte arannyal vagy ezüsttel ékesített s köröskörül felcsipkézett kötény, megyszínű bársony magyar váll arannyal vagy ezüsttel kivarva; a ruha felső része mellén körüli két sor arany vagy ezüst csipkével fénylik, rövid, bő, újja közepén gazdag karkötője alatt szinte abból a csipkéből fodrozás; — öt rőf hosszú és másfél rőf széles francia petinet fátyola, kötényéhez hasonló módon arannyal vagy ezüsttel himezve; a pártáján, főekességén, avagy főkötőjén alól bokrosan tűzve lefügg, s bájoló természetét kitünteti, nyakát drága kövekkel kirakott arany láncz, mellyen egy kereszt függ, karját arany perczek ékesítik, fehér atlaszczipője, hosszú fehér keztyűje.

„A gavallér mentéje, mellynek gallérja párducz-bőr, biborszínű dolmánya, nadrágja égszínkék posztóból aranyra vagy ezüstre; a mente, dolmány körülete és a nadrág sujtás helyett kivarva, a mente újja, a régi magyar öltözet szabása szerint, hosszában a posztó két felöl egymásra hajtva három egymástól egy távolságban három-három hurokkal van lefoglalva, a topányon körüli aranyrojt, a kalpag nyest bőrből veres bársonyból arany vagy ezüst vitézkötéssel, három szál arany vesszővel és kócsagtollal ékesítve, öve a ruhához képest valamint a kard is és ennek láncza arany vagy ezüst.

A nap és fénye.

Laplace, francia természettudós szerint a bolygók is napok voltak egykor, mielőtt fölületükön megmerevültek; és a ma tündöklő napok is ki-altsanak egykor. De ha a napfény a világtestek változékony tulajdonaival összefügg; ha a világanyag (*Weltstoff*) előrehaladó sűrűsége következtében, a ködtömegekből napok, a napokból bolygók vagy sötét világtestek lesznek; ha e szerint a napok a világanyag sűrűsödésének egy állapotát mutatják, mellyben az legtöbb meleget s fényt fejt ki, s mellyben egyszersmind világrendi lételének (életének) legmagasb pontját érte el: akkor könnyen azon gondolatra jöhetünk, hogy a napfényt ha nem is égés eredményének, de mégis egy még egészen tűzfolyó állapotban levő világtest hatásának tartjuk.

A naphan fekete foltokat pillantottak meg, s ez ellenkezőleg azon elméletre vezetett, hogy a nap sötét, merev, kihült gömbölyű test s e véleményük nem sokat foglalkoznak a napfény eredetének megfejtésével.

Általános elfogadott vélemény volt, miszerint napfoltok az által támadnak, hogy a naptestet környező fényburkon nyilások támadnak, mellyeken a naptest kisötlök.

De még nem volt egészen megfejtve a napfoltok tüneménye; mert a támadt nyilások széle rendszeren félárnyékkal van beszegve s e félárnyékok meg fényfoltok veszik körül, mellyeket, mivel a többi részeknél világosabbak, napfáklyáknak (*Sonnenfackeln*) nevezték el. — A félárnyékon belől levő teljes sötét helyet, a napfolt magjának nevezik.

A napfolt néha nem bir félárnyékkal. Néha magja hiányzik, úgy hogy csak félárnyék látható mag nélkül. Gyakran elválik a mag s az elválásnál, már előre kis nyilások vehetők észre, mellyeken a félárnyék benyomulni látszik, és mellyeken át, újabb észleletek szerint, a napfényt egész belterjességében (intensitas) láthatni.

Senhi szerint a félárnyék nem más, mint egy folt, mellyen a napfény minden irányban keresztül huzódik.

A nagy foltok és fényfoltok csak a nap egyenlítőjének táján fordulnak elő; ezeken kívül az egész naptányér mintegy sötét és világos pontokkal vagy pásztákkal (*Streifen*) van behintve, mellyek gyorsan mozogni látszanak; a nagy foltok és fényfoltok is igen gyakran változnak.

Lássuk mint magyarázták *Herschel* és követői e tüneményeket.

A napot, mintegy köd vagy felhő fényburok övedzi. Ha e fényburok valahol kifoszlik, szélein a felhő fényanyaga mint fal feltornyosul és ebből támad a fényfolt vagy napfáklya. A fénylő falakból a sugarak a támadt nyíláson keresztül nyomulnak, s ott egy átlátszó, de saját fényvel nem bíró légrétegen hatnak át, mellyen tul egy átláthatlan felhőrétegre akadnak, mi által a félárnyék képződik. Ha e felhőréteg is átszakad, akkor a naptest fölületét láthatni, melly aztán, mint fekete folt tűnik föl. Ez a napfolt magja.

Ezen, a mai észleletekkel többé össze nem hangzó vélet képezi alapját a mai tudósok nézetének a nap természeti mivoltjáról. A mult században minden égitestet egyáltalán szerves, eszes lények lakául akartak tekinteni. Az öregebb *Littrow* még az üstökösöket is lakhatóknak állította. E föltevés vezérlate alatt s szemüvegén át néztek minden tüneményt. Így támadott a főnebbi vélet is.

A napfoltokat 1610 körül *Fabricius János* frisiai csillagász fedezte fel, ki ebből egyszersmind azt is következteté, hogy a nap saját tengelye körül forog.

A napfoltok igen változékonyak. Néha a nap több fordulása alatt megtartják alakjukat, néha majd minden órában változnak: megkisebbülnek, nagyobbodnak, eltűnnek s más helyen ismét előtűnnek új alakban. E foltok oly számosak, hogy a napfény mintegy sötét alapon számtalan igen apró pontokból látszik összetéve, mellyek folytonos mozgásban vannak s nem rit-

kán félhold alakú fényvet mutatnak, mely világosabb mint környezetük. Illyenek a napfoltokat körülvevő fényfoltok, vagy napfáklyák is.

Ujabb időben két tüneményt észleltek, melyek a nap természeti mivoltáról alig hagynak fenn valami kétséget s ezek a korona (Corona) és kinyulványok (Protuberanzen).

Napfogyatkozáskor, midőn a hold egészen a nap közepében állni látszik, a hold tányérja szélén, világosan fénylő légkört, az ugynevezett koronát, látni, mely nem a holdhoz, hanem a naphoz tartozik.

A koronán, szorosan a hold széle mellett, vörösizzó kisebb nagyobb terjedelmű pontokat és pásztákat (Streifen) láthatni. A csillagászok megegyeznek abban, hogy ezek a napból kinyuló részek s azért kinyulványoknak neveztek el; de természetükről még nem egyeznek a vélemények. Ezek élesen körvonalazvák, alakjuk a napfogyatkozás alatt nem változik, és soha sem észlelték máshol mint csak a hold széle körül. Arago és Littrow is felhőknek tartják.

Az eddig előadottak azok elméletéből meritvék, kik a napot köd- vagy felhőburokkal állítják körülveve lenni. Lássuk most azok véleményét, kik ez elméletől eltértek.

A Bunsen-féle telepek által előhozott villanyfény úgy áll a napfényhez, mint 1 a 2¹/₂-hez, vagyis a napfény harmadfélszer világosabb. A két fény igen hasonlít egymáshoz, s ma már senki sem kételkedik, hogy a napfény is villanyfény. Humboldt szerint a napfény egy folytonos villany-zivatar eredménye. És az észleletek csakugyan azt mutatják, hogy a napfény számtalan olly fényviből van összetéve, millyet a villany-folyam megszakasztása által lehet előidézni.

A napban e villany vegyi uton jön létre. Illy vegyi menelem (Process) földünkön is létezik; de mivel mérséke kisebb, azért a menelem belterjessége is kisebb, és az ez által előhozott villany-folyamot a föld kérge s a vizgökökkel teljes légköre elvezeti, annak szakadatlan utat hagy, hogy magát ki-egyenlíthesse. — A napon ellenben azt észlelték, hogy egész tömege még tűzfolyós állapotban van, s hogy ehhez képest száraz és nagy kiterjedésű és igen hig. És így ez izzó tömegben folyó belterjes vegyi menelem ép olly belterjes vagy erős villanyfolyamat képez, és ez, mivel a naptest izzó felületén az igen hig lég — csaknem üres tér — által megszakasztatik, csak azáltal egyenlítheti ki magát, ha a naptest tömegének egyik részéről a másikra ugrik át. Így támadnak a főnebb említett fényvitek, melyekből a napfény áll elő.

A tűzfolyós naptest felülete lassu, de szakadatlan hullámszásban van, és így a rajt képződő fehérizzó kéreg folytonosan áttöréket, megszakasztatik, miközben az majd alámerül, majd feltornyosodik. E hullámszásból és tornyozódásból magyarázhatók a napfogyatkozáskor látható s főnebb már em-

litett kiállványok (Protuberanzen), melyek néhol 12,000 mérföld magasságot is elérnek.

A nap izzó belseje hullámszás emelkedése közben, mint mondtuk, ezer meg millió helyen áttöri fölületének vékony kergét s mindannyi tűzhányókat képez. E tűzhányókból ömlik ki a tüzes anyaggal a napfény, s e tűzhányók az ugynevezett napfáklyák, vagyis fényfoltok. E tűzhányók kitérése azonban nem mindenütt egyforma, s heveessége összefüggésben van a nap fölületének hullámszásával, s legmagasb emelkedéseivel, vagyis a kiállványokkal, melyek néhol több ezer mérföld hosszú tűzhányó-csoportozatokból álló hegylánczokként tűnnek fel. Az emelkedések lejtőjén a tűzhányók kitérései is ritkábbak, következésképp e helyről nem is lövell ki annyi fény, míg odább a völgyek alján, a tűzhányók teljesen kialszanak, s így onnét semmi fény sem sugárzik. Ez okból a lejtők képezik a napfoltokat környező felhomályt, míg a völgy maga a folt magját alkotja. Látszik azonban néha, hogy e magvat fényerek szelik át. Ezek nem egyebek, mint ismét működésre ébredt tűzhányók sorai, melyek arra mutatnak, hogy a naptest fölületének hullámszása következtében, a völgy ismét emelkedni kezd. A kiállvány, napfolt, napfáklya a naptest egyenlítőjén és gönczein (sarkain) sohasem fordul elő, s csak e pontok közti téren találhatók.

Amerikában sikerült a napot lefényképezni (photographirozni). E fényképen két csoport napfolt is volt, de igen kicsiny mérvű; ez okból azt göröcsóval vizsgálták meg, s az eredmény a főnebbi véletnek helyt látszott engedni.

E vélet a nap természeti mivoltjáról megegyezik, nemcsak a Laplace-Kant-féle elmélettel, mely szól a világtestek képződésének történetéről, hanem még azon tüneményekkel is öszhangzik, melyeket az állócsillagokon tapasztaltak.

Sok csillag fényváltozása, úgy az időszakai mint a teljes kialvás is vagy a folytonos színváltás, millyen p. o. a Sirius-é, legegyszerűbben és legkönnyebben magyarázható azon föltevésel, hogy a naptestek fölülete csak addig világít, míg anyaguk tűzfolyós állapotban van; ellenben mindinkább foltos lesz, s kialszik azon mértékben, a mint a tűzfolyós anyag a fölületen kihül.

Althans szerint 1850-ben a nap fölületének hő foka 78103° C., mely azonban folytonosan s kimutathatólag fogy, s állítja, hogy 190,000 év mulva már csak 2000° C. lesz, és hogy azután fénye kialszik. Már most is tapasztalni a napfoltokban bizonyos időszakiságot, millyen a változó csillagok fényváltozásánál tapasztalható, s mivel a napfoltoknak a nap kihülése arányában kell szaporodni: azért Althans szerint mintegy 100,000 év mulva napunk változó csillaggá lesz.

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színházban.

XCI. Levél. „A falusiak.“ Vigjáték Szigeti Józseftől.

Ugyebár, jámbor poéta barátom! ha valami elpanaszolni valód van, a mit szeretnél, ha országunk virágzó palmafái, mélyen tisztelt derék főnemes uraink és asszonyaink is meghallanának: például, hogy a magyar könyvek nem igen jól kelnek itthon; hogy a művészt, meg az író bizonyos helyeken még most is csak „izének“ nevezik (ha egyáltalában megemlékeznek róla); hát aztán mit csinálsz illyenkor? — Elmégy a „Sasba“ ugy-e, vagy a „Belez-nayba“ s ott kilármázod magadat? — Azt ők nem is hallják, mert oda nem járnak. — Elmégy az ő estélyeikre, s ott beszélsz velük? — Oda meg téged nem hínek. — Leírod a panaszodat s kiadod a hetvenhét magyar ujságban? — Azt ők el nem olvassák. — Beállsz casinótagnak s ott deklamálsz? — Hátha nem is kandidálnak? Mit csinálsz tehát? — Színművet írsz (drámát ne!), vigyázasz magadra, hogy valami gorombaságot ne mondj benne: abban felállítasz egy derék, lelkes, szabadelvű, egészséges szívű magyar mágnást, olyant, a millyen azoknak többsége valóságban; azután ezzel szemközt meg egy szeles, léha, külföldieskedő urfit, a millyenek már természetesen igen kevesen vannak az országban. Mind a kettőnek szájába adod, a mi nekéd legjobban tetszik és legjobban nem tetszik. Felmutatod az ellentétet, a mi e két alak között szembeötlő; iparkodol az egyiket épen olly szeretetreméltóvá, mint a másikat kiállhatatlanná tenni, s igazán mondom, czélt érsz vele. Lá-tod, ide eljönnek, itt meghallgatják véleményedet, — ha ügyesen van mondva, meg is tapsolnak érte, — s szaporodik azoknak a száma, a kik abban a derekabbik urban ismernek magukra. Ezért legyen kedves dolog neked a színház, kedves barátom poéta, mert száz vezércikknek nincs az a hatása, a mi van egy illyen színműnek, mint ez a Falusiak. Ez, barátom, egy valóságos eleven előfizetési-felhívás minden magyar könyvre és magyar ujságra; hathatósabb minden piros betűs programmnál; s ha én H. . . barátunknak volnék, megkérném szépen a szerzőt, ki a jó magyar öreg urat személyesíti, hogy ne csak Kiliánt és Emichet tüntesse ki az által, hogy Vörösmartyból és Petőfiből citál, hanem idézzen néha Aranyból és Tompából is valamit; s én különösen, ha arra rá tudnám venni, hogy az „Üstököst“ csak egyetlen egyszer is előhozza a darab folyamában, kész volnék akármiféle „inseriratgebührt“ megadni érte, mert illyen formán ollyan helyeken is megismernének, a hová keresztikötés alatt be nem jutok.

Ezért is különösen én igen remek darabnak találom a Falusiakat, a minek azonban vannak egyéb érdemei is; a ki még nem ismerné azokat, menjen el, mikor adják és nézze meg; mert én biz a tartalmát el nem mondom.

Ez csak ollyan dolog, mint mikor valaki egy vendéglő kapujában czukrász-bódét állít fel, a hol a vendégek elverhessék az étvágyukat. Tehát meg kell nézni. A színház most is tele volt. Én is ott voltam. Még pedig nem a más páholyában, mint hm, hm.

Kakas Márton.

Farsangi dal.

Lakodalom, lakodalom,
Félre minden aggodalom!
Muzsika-szó, rézcimbalom . . .
Ez az igaz lakodalom.

Hejje hujjah! lakodalom
Magam is megházasodom.
Csókolom a gyönyörű szád.
Gyönyörűség nézni is rád.

Tánczra fiúk, tánczra lányok,
Vigat huznak a cigányok,
Ide hozzám, édes rózsám
Hall! most huzzák az én nótám.

Mikor én megházasodom,
Akkor lesz még lakodalom.
A vőlegény barna fattyu,
A menyasszony fehér hattyu.

„A szerelem, a szerelem.“
Jere babám, járd el velem,
Nagy a kedvem, mint szerelmem,
A mellyet te gyújtál bennem.

Huzzad cigány, huzzad jobban,
A zsebembe száz forint van.
A nótádat örömömben
Banknótákkal temetem be.

Benedek József.

Készítsünk jégvermeket.

A természetet, mint egy nagy gyógyszerárt mutatom be különösen nektek, falusi olvasók! A legnagyobb bőkezűséggel nagyobb részt önként termeli az a legbecsesebb gyógyszerül szolgáló füveket és ásványokat, miket nekünk embereknek csak össze kell szednünk, hogy a legnagyobb szükség esetén, betegágyunkban okosan használva legfőbb hasznunkra váljanak. — Kertjeinkben, mezeinkben, sőt az utak mellett buján teremnek a gyógyfüvek úgy, hogy néha bőszenkedünk szaporaságuk miatt, és szinte kérdjük magunktól, hogy miután elv az, hogy a természetben semmi sem felesleges, mi okból terem ez a sok gaz? csak azért-e hogy annak kiirtása még szaporítsa bajainkat? — Pedig higgyétek el, hogy valamint minden okoskodás közöl csak az igaz, mely a természet elvein nyugszik, ugy a gazdálkodásban is az a fő tekintély. — Hát talán a tél hidege csak azért fagyalja jéggé vizeinket, hogy a gyermekek csuszkaállhassanak? vagy hogy a szabálytalan folyókon egy kis időre hidat verjen? Nem barátom! ez a Mindenható részéről egyéb okokból történik.

Nem is említve annak az égalj és a földközi viszonyokból eredő szükségességét, csak azt mondom, hogy ez által a jó Isten nekünk egy egész évre szolgáló gyógyszerárát nyitja föl, hogy abból annyit merítsünk, mennyi nekünk tetszik. De valamint a tavasz virágára az ősz, ugye ezen égi adományra a tavasz meghozza a halált, előbb kell tehát gondoskodnunk annak beszerzéséről. — A községekben egész nyári évszakon át a jég hiányát leginkább érzi az orvos, mert nincs gyógyszer, mellynek használata oly gyakran lenne szükséges mint ez, és nincs, mi nehezebben lenne megszerezhető mint épen ez, mit most, atyafiak, téli időben oly könnyű erővel szerezhettek be, pedig higyjétek el, nyáron élelemmel, télen zsiradékkal a kamarát, és ősszel borral a pinczét ellátni, nem nagyobb, nem szükségesebb feladat, mint ezen időben a jégvermeket egész nyári évszakra jégkészlettel betölteni. Elégé meg volt mutatva egy pár év előtt ennek szükséges volta, midőn a cholera dühöngött, és a jéglabdacok elnyelése sokaknál a keletkező bajt rögtön hatályosan kevesbité, de megmutatja a mindennapi tapasztalat, hogy minden lobos (gyuladós) bajknál a leghősiesebb gyógyszer mindig a hideg alkalmazása, hogy a nagy vérzéseknél legtöbb esetben egyedüli életmentő szer, és végre még egészséges állapotban is gyakran egy ital hideg víz legüditőbb hatása. — És mégis ezen leghatályosabb, legszükségesebb gyógyszert, ezen legkellemebb javítottát italunknak, elhagyjuk olvadni a tavaszi nap sugarai által, és nem szerezzük be azt télen, csak azért, mert azt ingyen kapjuk.

Ha én egy falu bírja, vagy tanácsa volnék, azt mondanám: „Barátim! az Isten is úgy segít rajtunk, ha magunk segítünk. Ezennel tehát meghagyom, hogy holnap reggel 7 órakor a falu gyalogembereinek fele ásó és kapával meg fejszével fegyverezve a falu házában megjelenjen, és ott a kertben, (vagy az udvaron, de ha csak lehet, fák árnyékában) 2 öl széles, ugyan olly hosszú és mély gödröt ásson, azt szalmával vagy náddal kibélelje, azután reá kupalaku tetőt üssenek, mellyet szintén szalma, vagy náddal megfedvén, földdel félig betakarván, rajta észak felől egy kis ajtót hagyjanak. Azután másnap a gyalogemberek másik fele kimenjen jeget vágni, és a falu minden szekeres embere pedig egyegy szekér jeget tartozik ugyanakkor ezen jégveremhez hordani, ott azt apróra összetörni, és a verembe lehányi. — Ezenfelül kijelentetik ezután, hogy az előforduló szükségnek esetére a községi jégverem, mint a községnek igaz tulajdona, minden egyes lakosnak használatára készen áll.“

Ezt tenném én, ha bíró volnék, és tudom, hogy csak az első évben is minden ember a faluban azt mondaná, hogy Isten áldja meg azt a bírót! bizony nagy jót tett velünk. — Pedig biz ez becsületes embernek egy csekély fáradságért elég jutalom.

Dr. Sikor József.

Borhiány és a méz romlása Szarvason.

Szarvas, január 6.

Az 1858. év igen sokáig megmarad emlékünknél, nem ugyan azért, hogy talán valami rendkívüli termékeny lett volna, mint inkább azért, hogy a természet ajándékaiban, igen mostoha volt. A gabonatermést legalább középszerűnek mondhatni, kivéve a kukoriczát, melly általában igen silány volt: de a gyümölcs igen kevés, különösen a szőlő olly mostohán termett, hogy határunkban máskori 20—30 ezer akó helyett, csak ötszáz termett, az is inkább lörének, mint bornak nevezhető. De hogy is termett volna valami, hiszen a tőkék, mult télen a kemény vagy székeses talajban sorban kifagytak, a megmaradtak pedig, alig féllábnyi vagy egy lábnyi hajtásokat eresztettek, ugyan az történt magas vagy homokos talajban is, és csak a sárga agyagos földben szenvedtek kisebb kárt. De ezen borhiányt nagyon is megéreztek minálunk, különösen a mult őszi parasztlakadalmokon; a mit 45 év óta nem tapasztaltam, most történt, hogy sok lakodalom folyt le, minden bor nélkül, legfőlegbb ha ebéd vagy vacsora előtt, egy kis pálinka járta sorját. — Innét származott az is, hogy ha valakit disznótorba hínak, megizenik neki, hogy bor is lesz. Ugy nézik, mint valami ritkaságot.

A természet körül kiterjesztettem figyelmemet a méz-termelésre is. Ez is nevezetes iparág volt. A szarvasi határban termett méz, csak 1850. év előtt is olly zamatu volt, hogy a legkellemebb rózsaszag semmi sem volt hozzá képest; édességét pedig aligha lehetett volna valami más édességhez hasonlítani. De fájdalom, néhány év óta, megrontotta a szarvasi méz finomságát az idő, a mi minket, kik a mézesmákos csuszát szeretjük, mód nélkül sujt. Mi annak valódi oka, hogy egy pár év óta mézünknek se édessége, se zamata, se színe nincs? kifürkészni szükséges volna. Annyi bizonyos, miszerint nálunk a *szabadság-fűnek* (*xanthium spinosum*) nevezett fű elterjedése óta a méhek nemhogy szaporodnának, hanem inkább fogynak; a méz pedig évről évre rosszabb, édessége fogy, zamata nincs, úgy hogy ez utolsó évben minden jó tulajdonát veszítve ehetetlen ízű, s igen kellemetlen zamatu, vagy is inkább bűzű. De a méz romlásának, vagy elfajulásának okát nemcsak ezen *xanthiumnak* kell tulajdonítani. E mellett szól még más tapasztalás is, az tudniillik, hogy ősz felé vannak idők, mellyekben 10—15 napig legnagyobb bőségben a fűzfa levelein manna nevű nedv csillogása vehető észre. Ha ez azokon sokáig áll, s a méhek belőle ösztönüknél fogva szednek, mézüik meg-savanyodik s kiálthatatlan bűzöséggel elromlik. — Van még egy harmadik oka is ezen mézromlásnak, az t. i., hogy 12 év óta a legelőnk nagyobb része felszántatott, a mezei virágok bősége igen megapadt, miután a szántóföldeken sokkal kevesebb a virág; s nem adván ez, a méheknek elegendő legelőt, kénytelenek szegénykék a lapályos helyeken, hol többnyire mérges növények tenyésznek, eledelüket keresni, s abból mézet készíteni. Vannak ugyan esetek, hogy a méhek minden bő legelőjük mellett, mérges növényekből is szednek mézet, s elkészítve a sejtbe lerakják; de ha ezek kénytelenek nagyobb mennyiségben illy növényekből szedni, nemcsak hogy elromlik, de még

megehető állapotában is ha az emberek használják, belső fájdalmat éreznek tőle, sőt még hányásra is kénytetni őket, mint nálunk sok eset tanúsítá.

Azonban, akármilyen legyen annak oka, szomorú az ránk nézve, ha mi jó mézhez szokottak, kénytelenek vagyunk azt nélkülözni, még szomorubb az, ha télen anyakassaink minden bő eledelük mellett, tönkre jutnak. Ugyanezen eset van ez idén is, mert már most kezd mézüik savanyodni, úgy hogy pár hét múlva az ollyan kasból a méh mind kidöglik, hagyván maga után a kasban elegendő rossz mézet. Az illyen romlásnak indult kast más, még egészséges kas mellett hagyni, nem tanácsos, mert az is elromlik tőle. Y.

Irodalom és művészet.

△ A *Mészáros Imre* által kiadott „*Népnevelési közlemények a kath. egyház szellemében*“ című folyóirat III. füzeté megjelent.

⊙ Megjelent a „*Sárospataki Füzetek*“ második folyamának 7-ik füzeté, mellynek tartalma következő: Scher Tamás (életrajz), *Antalfitól*; A legújabb theologiai mozgalmak Németországban; Az angol nevelési rendszer IV., *Szeberényitől*; A föld népei vallási tekintetben (folyt.) *Nagy Józseftől*; A marmarosi helv. hitv. egyházmegye és egyházközségek rendezete a 17-ik század elején (folyt.) *Szilágyi Istvántól*; Nánási emlékirat (folyt.) *Varga Lajostól*; A vallástan előadásáról a marmarosszigeti helv. hitv. gymnasiumban az 1858/9-ik iskolai évre; Protestáns világkrónika; Nyilatkozat.

+ (Egy új magyar lap van keletkezében Szegeden), mellyet az ottani nyomdatulajdonos f. évi april hónapban szándékozik megindítani. Egy olly terjedelmes és lelkes város, minő Szeged, akár maga is képes lehetne egy magyar lapot fenntartani.

— (A „*Szépirodalmi Közlöny*“ című, hetenkint kétszer megjelenő lapot Szelestey Lászlótól mint tulajdonos és felelős szerkesztő *Székely József* vette át, ki már több hónap óta vezette e lapot. *Székely József* igéri, hogy a *jó ízlés* terjesztése körül mindent el fog követni — mire nézve segítse az ég, szívünkben kívánjuk.

+ („*A hunok harcza*“) című nagyszerű képnek próbanyomata megérkezett, s *Ráth Mór* könyvkereskedési kirakatában megtekinthető. E kép, mint tudjuk, a „*Sz. Közlöny*“ műmellékleteül jelenik meg azon előfizetők számára, kik a nevezett lapot egész évre megrendelték. Minden más előfizetők csak 2 pft. ráfizetés mellett részesülhetnek e kedvezményben. Lesz alkalmunk e képről bővebben is szólni, egyelőre csak a figyelmet akartuk rá felhívni. — A „*Sz. Közlöny*“ értesíti a közönséget, hogy az előfizetés az eddigi feltételek alatt február 15-ig nyitva marad. Azontul a múltpra külön előfizetés nyitattik, megjegyezvén, hogy az előfizetők, kik a nevezett lapot járatták, mindig több előnyben fognak részesülni azoknál, kik a lapra elő nem fizettek. E műmelléklet kiállítása közel ötezer p. forintba kerül a nevezett lapnak, azért méltán számíthat a közönség részvételére.

+ (*Beöthy Zsigmond*) értesíti a közönséget, hogy elhunyt tesvére *Beöthy László* válogatott művei sajtó alól rövid idő alatt kikerülvén, azokat *Ráth Mór* pesti könyvtárus fogja az illető gyűjtőknek minden késelem nélkül szétküldeni. Jelenti egyszersmind, hogy a még be nem küldött előfizetések f. é. február 15-ig, 3 pftjával, vagyis 3 ft. 15. kr. aust, értékű pénzben hozzá *Rév-Komáromba* vagy *Ráth Mór* könyvtárushoz Pestre küldve még elfogadhatnak.

— (*Paulikovics Lajos* jelenti), hogy „*Nefelejcsék a történelem mesejéről*“ című munkája sajtó alól egy pár hét múlva kikerül, s a kijelölt határidőre február végére okvetlenül meg fog jelenni, addig is felkéri a tisztelt gyűjtőket, sziveskednének izeket beküldeni, hogy ekkép a diszpéndányok elkészítését és a szétküldést pontosan eszközölhesse.

+ (*Vas Gereben*) előfizetés nyit „*A multak emlékei*“ című két kötetes művére 2 ftal.

+ (*Jaell Alfréd*) a híres angol zongoraművész közelebb a nemzeti színházban fog hangversenyezni. *Hirszerint Servais* gordonkaművészhez is lesz szerencsénk a bőjt folytán. A Férni kisasszonyok is készülnék minapi ittlétkor tett ígérteket beváltani. Tehát lesz hangverseny elég.

+ (*Két új magyar zenemű*) jelent meg közelebb *Treichlinger* műkereskedésében; egyik: „*A bús vándor*“, eredeti magyar ábránd, zongorára szerző *Kirch János*, s *Csanádi Pak Mária* asszonyságnak van ajánlva. Ára 24 p. kr. — A másik: „*Hagyd a multat*“ című csárdás, szerző *Pusenyánszky J.* E zenemű Gesztetei *Balajth Péter* urnak, és neje szül. *Kerekedei Mako Erzsébet* asszonynak van ajánlva. Ára 30 kr. pp.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

+ (*A léghajó mint lokomotiv*.) Egy sváiczai építésztlől egy kis munkácska jelent meg, mellyben előadja rendszerét, melly szerint a levegőben közlekedni lehetne. Szerinte a titok egy léghajónak, mint lokomotivnak alkalmazásában állana, ez azonban nem szabadon, hanem hengerek (Rollen) által mozogna. E rendszer mellett nagy számú embereket s különféle portékákat lehetne rövid idő alatt a magasba föl és onnan alászállítani, a nélkül, hogy a levegőbeni utazás veszélyes volna, vagy a szelek által nagyon akadályoztatnák. A föltaláló 30 személylyel s 10 mázsa teherrel kísérletet akar tenni. Talán a holdba akarja őket szállítani?

⊙ (*Az Első magyar általános biztosító-társulatnál*) már több tömeges biztosítás történt, s e feletti örömről annál nagyobb lehet, mert hazánkban épen a magyar községek kezdtek meg a tömeges biztosítást. Legközelebb *Irsa* és *Alberti* jelenté be magát illy biztosításra. A magyar községek illy gondossággal, érettségüknek örvendetes jelét adják. A hazai társulatnál azonban több morvaországi község is biztosítá magát tömegesen.

△ (A felsőföldi vasipar.) A jan. hó elején a statisztikai bizottságnak Kassán tartott gyűlésén bejelentették azon sajnós körülmény, hogy a felsőmagyarországi vasgyárakból sokan kénytelenek elbocsátani munkásaikat s nincs is reményük, hogy az előbbi tevékenység egyhamar visszatérjen. Egy jelentésben Gömör, Szepes, Abauj-Torna és Sáros megye vasiparának állapota lőn előadva. E szerint ott az utolsó két tized alatt a vasgyárpar nagy haladást tett; a termelés is növekedett. Ugyanis a nyers vastermelés 1840-től 1856-ig harmadfél annyival, vagyis 166 százalékkal, a vasrudtermelés pedig 33 százalékkal növekedett. 1858-ban azonban a gyártmányok nem kelvén, a termelés is tetemesen csökkent s 1859-re még tetemesebb hanyatlástól tartatni, mivel még eladatlan készlet is van, az érkező megrendelések pedig csekélyebbek, mint 1840 óta voltak. Az előbbi emelkedés oka abban keresendő, hogy ugyanakkor Morvában és Sziléziában a vasuti-sinek gyártása, valamint Gallicziában a vasrudgyártás nagy lendületet nyert; mindezekhez pedig Felső-Magyarország szállította a nyers anyagot.

⊙ (Egy példánykertet) szándékozik Makó városa föllátni a haszonkertészet előmozdítására.

⊙ (Takarékpénztár) föllátni tanácskozik Makó községtanácsa. Az Isten segítse!

△ (Londonban ismét nagy [világ] iparműkiállítás lesz) 1861-ben. Az első illy kiállítást rendezett „Society of Arts“ egyesületen a „Society of the Encouragement of Arts, Manufacture and Commerce“ társulattal kezelt fogva létesítik e második kiállítást s egyszersmind a kiállításnak minden tíz évben megtartását is folyamatba tenni akarják.

Közintézetek, egyletek.

⊙ (A helybeli nemzeti casino) mult hó 31-dikén tartá tisztújítását, melynek eredménye következő: Igazgatók: gr. Károlyi György, Lángh Ign., b. Wenkheim B. — Választmányi tagok: gr. Almásy György, gr. Almásy Dénes, gr. Andrásy Manó, Farkas Horác, gr. Károlyi István, gr. Károlyi Sándor, gr. Keglevich Béla, b. Podmaniczky Frigyes, gr. Bethlen Ádám, Deák Fer., Czigler Antal, b. Eötvös József, Havas Ignác, Lónyay Menyhért, b. Révay Simon, gr. Festetics Ágost, Laczkovics József, Lukács Mór, Somssich Pál, gr. Szapáry Antal, Huszár Ferenc, gr. Andrásy Gyula, gr. Festetics Gyula, b. Prónay Albert, gr. Zichy Miklós idős, Bohus János, Földváry Albert, Havas József, Kapezy Tamás, Rohonczy Lipót, gr. Bethlen József, Boronkay Rudolf, Institoris János, Kiss András, Úrményi József, Szabó János, Daniélis János, gr. Karácsonyi Guido, Mátray József, Zsivora György, gr. Mikes János, Hubay József, gr. Szapáry Gyula, Berczy Károly, Karácsonyi László, Radnotfay Sámuel, gr. Zichy Pál Ferenc, gr. Festetics Béla, gr. Teleky Gyula, gr. Zichy Miklós ifjabb. — Póttagok: Balassa István, Szucsics Károly, Hajnik Pál, Frölich Frigyes, Lumniczer Sándor, Széher Mihály.

△ (A Budapesti Orvosegylet) jan. 29-én tartott rend. gyűlésében Stochinger tanár ur némi újabb sebészi műtőeszközöket mutatott be, s azok használati módját magyarázta, Hirschler tudor ur pedig a mult évben tett utazásáról, nevezetesen a szegény szembetegek számára Londonban felállított magánkórházakról értekezett.

⊙ (A magyar Kertészeti Társulat) 1858-ki évkönyvében e társulat alakulásáról olvassuk, hogy a nemzeti muzeumban 1857-ki máj. 8-án s következő napjain tartott virág- és kerttermények kiállítása alkalmával b. Prónay Gábor indítványa nyomán született meg az eszme egy magyar országos Kertészeti Társulat alakítására. A külföldön körültekintve, meglepetve szemléljük a kertészeti ipar fejlesztése körül azon általános érdeklődést, azon élénk mozgalmat, melylyel a kormányok, a nép szellemi és anyagi érdekeinek fejlesztésénél, az egyesületek- és társulatokkal kezelt fogva buzdítanak és egyuttal a magánosok életrevaló iparát támogatva előmozdítják. — A Kertészeti Társulat alakításának eszméje azért egy szerencsés elvetett mag volt fejlődő korszakunk termékeny tavaszán, melyly csirába indult rögtön és a helyett, hogy áldozatteljes küzdelemet igényelt volna, fejlődő hazai viszonyaink tárt karjai közt önkényt haladott a megtestesülés momentumához. Több hazai egyesületünk szerencsés vezérletében érdemeket szerzett b. Prónay Gábor nr körül csoportozott úgybarátok számbavettek hazai viszonyainkat és a sikerrel koronázott külföldi társulatok példájára fogalmazták az országos magyar kertészeti társulat alapszabályait, melyeket megerősítéssel a m. cs. kir. kormányzékhez azon kéressel terjesztettek fel, hogy addig is, míg a felterjesztett alapszabályok megerősítése felett érdemleges határozatot nyerhetnének, a társulat alakulására engedély adatnék. Az 1858-ik évi martius 2-ik napján nyújtá át b. Prónay Gábor ur az indítványozó úgybarátoknak a cs. kir. m. kormányzéknek leiratát, melylyelfogva a magyar Kertészeti Társulat alakítása engedélyeztetett. Ennek folytán az alakító tagok kijelenték, hogy a társulati alapszabályok végmegerősítéséig a társulat érdekeit továbbra is b. Prónay Gábor elnökle alatt kívánják bizottmányilag képviselni és elhatározták, hogy fölhívás bocsátassék a hazai közönséghez, melylyben az a társulat megalakításában résztvevőre buzdítottassék s hazafias részvétét a „Kertészeti Gazdaság“, hűtirai Lukács Sándor által szakavatott szerkesztett lap, szerkesztőségénél kijelenteni sziveskedjék. E fölhívás 1858-ki mart. 15-én az ország minden vidékére szétküldetett. Alig volt eddigelő hazánkban egy társulat, mely szervezési kezdeményének első percében olly kedvező fogadtatásban részesült volna, mint a m. Kertészeti Társulat, melyly iránt a fölhívás kibocsátása után az ország minden vidékéről nyomban nyilvánultak a részvétnyilatkozatok, melylyknél fogva a „Kerti Gazdaság“ a bejelentett társulati tagok névsorát, dicséretet érdemlő pontossággal közölte. A m. kormányzék mult 1858-ki sept. 30-ról kelt leiratánál

fogva a felterjesztett alapszabályokat némi módosítással helyben hagyta. Az ideiglenes választmány pedig a pesti Lipótvásár alkalmával nov. 13-ra kitűzött alakító közgyűlés hatánapjára egyuttal kertgazdasági-kiállítást jindítványozott. E napon a társulat 1037 rendes tag hozzájárulásával életbelépett. Az e gyűlésen az előleges teendőik véleményezésére kiküldött bizottmány adta bejelentését, melylyre még visszatérünk. A magyar Kertészeti Társulat igazgatóválasztmánya: Elnök: Prónay Gábor báró. Alelnök: 1-ső Eötvös József. 2-ik Perger Ignác. Igazgató-választmánytagok: Augusz Antal báró, Balassa Antal báró, Baar János műkertész, Barna Ignác dr., Besze János, Ensel Kálmán, Encz Ferencz dr., Érkövy Adolf, Fogarassy János, Földváry Kálmán, Gasparik Kázmér, Gerenday József dr., Glocker Károly műkertész, Gyárfás István, Gyürky Antal, Hájós József, Hoicsy Miksa, Jármy Gusztáv, Kandó József, Kátay Gábor, Korizmicz László, Kovács Gyula dr., Kovács József, Kubinyi Ágoston, Lackenbacher Jakab, Málnay Ignác dr., Nagy István, Obonyai János dr., Oswald Antal, Pecz Armin műkertész, Podmaniczky Lajos báró, Pólya József dr., Prohászka Ferencz műkertész, Ráth Mór, Reiter Lipót műkertész, Reinboth Albert, Somogyi Károly, Steindl Ferencz, Szántófy Antal, Széchényi Béla gróf, Siebenfreund János, Szijj Sámuel, Sztupa György, Tomory Anasztáz, Tóth Lőrincz, Török János, Vidacs József, Vital Alajos, Wrhovszky Sándor, Zsivora György. Titkár: Lukács Sándor. Pénztárnok: Nagy Imre.

⊙ (A kassai kerületi hivatalnokok segélyegylete.) Az egylet célja minden egyes tagjának kimulta esetén az orvosi és a temetéssel egybekötött költségeket a haláleset után azonnal födözhetni. Az egylethez csatlakozáshoz leteendő alapösszeg (az életkor szerint) csupán egy vagy két, az időnkint folytonosan teljesítendő részletfizetés csupán fél százalékát teszi az illető hivatalnok évi fizetésének, azonfölül még a befizetés is részletesen történik, az egyletbe lépés ennélfogva még a legcsekélyebb hivatalnokra nézve is lehetővé van téve. Ez egylet a megholt hátrahagyott özvegye, gyermekei, vagy más örökösai számára bizonyos segédelmet biztosít, melyly az elhalt által a haláleset előtt huzott évdíjnak 15 százalékát teendő. Mihelyt az egylet 2000 pít., vagyis 2100 új forintot kimutatni képes lesz, akkor azon összeg, az egylet szabályai szerint úgy fog tekintetni, mint tartalékalap, melylyből aztán haláleseten kívül is, az illetők számára, a körülmények szerint, a százalékosnál nagyobb összeg lesz biztosítható. Az egylet már is 122 tagot számlál s 1200 új forintot képes kimutatni. Az egyes megyékben föllátnított gondnokok közremunkálása által, az egyletbedállás nemcsak lehetővé, de könnyűvé is van téve, s ekkép mi sincs utjában amaz ohajtásnak, vajha az egylet minél előbb minél számosabb tagot számlálhasson. Az egylet Kassán 1858-ki aug. hóban lépett életbe.

— Az egi jegyszőnyeg rendezője Laurechik János felhívja az egylet mindazon tagjait, kik az ügynökséget ideiglenesen elfogadván, ügyvitelük eredményét még eddig be nem jelentették, hogy azt folyó évi mart. 15-ig a gyűjtött részvényesek névjegyzékével hozzá beküldjék, hogy részéről szintén a tökimutatás kellő időre felterjesztethessék.

Jótekonyságok.

△ (A pesti jótekonyság-egylet) f. é. jan. 30-tól febr. 26-ig terjedő 4 hétre, 407 szegény számára 1615 ft. 72 krt utalványozott. Az egylet kötötintézetében jelenleg 18, egyéb munkára nem alkalmas szegény talál foglalkozást.

⊙ (A nemzeti színháznak) Somssich Pál ur, kinek neve országsszerte ismeretes, 50 frt. évenkinti segélyt ajánlt.

Mi újság?

△ (Hollósy-Lonovics Kornélia) asszonyt nagy gyász érte; édes atyja Hollósy Bogdán élte 79-ik évében Aradon meghalt — mult január hó 30-án. A köztiszteletben élt ősz azon öntudattal hunyta be végnyugalomra szemét, hogy neve a haza egyik legtiszteltebbjévé vált művészno leánya nevével. — Béke hamvaira!

△ Hinár János, cs. kir. megyetörvényszéki tanácsos jan. 24-én Győrött a jobblétre szenderült. Irodalmunk több beszélyt és színművet bír tőle. Béke hamvaira!

+ (Székelyné, az öreg és közkedességu színészno) javára szánt színi előadás alkalmával — írja a „M. F.“ — eszébe jutott gr. Lázár Miklósnak a jó öreg hátralevő napjait biztosítani. Egy társaságban indítványba hozta a nemes gróf, hogy tizenöt forintos részvények által évenkint 240 pft. jövedelmet alapisanak számára. A kített iv azonnal alá lőn írva, és az öregség tehetlen napjai minden aggodalmas szorongás ellen megóva. Nemes szívű urhölgyek meghallják az urak szép cselekedetét, és azonnal 200 pftot tesznek össze, hogy a vigasztalás és helyeslés egyutt teljes legyen.

+ (Hir egy pár színházi hírről.) Hogy a színházi ügyek már körülbelül ki volnának egyenlítő, hogy gr. Ráday husvét után is igazgató maradna, s a színházi bizottmány hatásköre szűkebb határok közé fogna szorítottatni, a „Divatcsarnok“ mindezen híreket elhamarkodottaknak, olly kacskának nevezi, melylyek a képzelődés tavából röppentek föl. (Annyi igaz, hogy ha ez nem igaz is, de szépen van mondva.)

+ (Kecskeméten Buday színtársulata működik.) Egy illy népes város építtethetne állandó színházat, s akkor nem volna kénytelen a közönség egy vendéglő udvarán szénásajtából rögtönzött alkotmányban élvezni az előadásokat.

— (Futó János vidéki színgazgató), ki jelenleg 20 személyből álló, jólszervezett színtársulatával Marcaliban szép pártolás mellett működik,

közelebb Veszprémet vette ki a nagyjöjtre sziniműködése állomásul, hova Szigeti Józsefet, nemzeti színházunk derék tagját is néhány vendéglőadásra meghívá. Kétségbevonhatlan, hogy a jeles művész és szinműirő, már szülővárosa iránti kegyeletből is e meghívást elfogadandja, minek a veszprémiek előre is csak örvendhetnek.

— (Magyar szintársulatok a felföldön.) Ugy látszik, ezeknek itt némely helyen jobb dolguk van, mint az alföldön. Így többi között azon tudósítást vesszük, hogy Lőcse városában, a Szepességben, Hubai igazgató vezérlete alatt, egy magyar dráma- és népszinmű-társaság m. e. november közepétől jó sikerrel működik, s már a harmadik bérletet folytatja számos részvét mellett. Ezen jó előmenetel annyival is feltünőbb, mivel eddig még német társaság sem tudta magát Lőcsén tartani. Csak azt sajnálják ott, hogy a társaság repertoírja nem nagy választást enged, minek következtében a közönség egyelőre a szinmű-énekesek népszinműveivel s drámáikkal terhelte. Egyelőre azt is írják, hogy különösen a társulat nőszemélyzete teljes elismerést érdemel, s azt meg is nyerte. Eperjesen (Sáros megyében) is hasonló, s még talán nagyobb eredménnyel működik Hetényi szintársasága. — Ugy látszik, hogy nomád művészeink a felföldet különösen kezdik kedvelni.

+ (A győri gastronom-bál) f. évi január 26-án nagy közönség jelenlétében igen élénken ment végbe. A polgári rend közép osztálya erősen volt képviselve. E bál tiszta jövedelme a Gastronom-egylet kórházának volt szentelve. Az összes bevétel 518 ft. 5 kr. uj pénzben, melyből a költségek levonása után tiszta jövedelmül maradt 371 ft. 69 kr. A táncvizsgálat sorshuzással volt összekötve; a nyeremények közt volt tiz kis hordó különféle borral, férfi és női holmik, egy kenyérben-sült sonka, és két óriás üveg, finom vörös borral töltve stb. — Az aradi álarczos bál eddig nem nagy részvétnek örvendtek. Az ottani keresek. testület által a realtanoda javára rendezett első táncvizsgálat is gyéren volt látogatva.

+ (A kolozsvári első álarczos bál) január 23-án ment véghez a városi redout tánctermében, a conservatorium javára. Az eredményt épen nem lehet fényesnek mondani, mert mint a „K. Közlöny“ írja, alig volt negyven pár jelen, ezek közt négy pár álarcz alatt. Az uri rend adott némi élénkséget a bálnak, egy pár francia négyest s keringőt lejtven el. Kolozsvárott 11 álarczos dalidót terveztek az ideai farsangra; hogy élnek meg ezek mind, ha már az első is olly rozslu ütött ki? — Az ideai táncvizsgálat általában sehol sem akarnak sikerülni, még Párisban sem.

— (Zene-évek Pápán.) Pápa, jan. 19. Ki hinné, hogy a zajos farsang örömvirágai mellett a szellemi rokonulás, jótékonyság szerény nefelejtsei is megférnek? — Csakis azért említjük ehelyt farsangi mulatságainkat, mert egyéb dárídóktól nagyon különböznek. Hogy a bálozáshoz részint szegények vagyunk, részint jókedvünk elégtelen, annak tanúja vala a tavali farsang. Mindamellett a zenei események örömmel meghozták áldozatfillereiket, hogy közhasznu intézetünk eljárnak a farsangon át minden két hétben egy-egy rendeztetni fog. Nekünk tehát nincsenek bálaink, hanem az egylet céljainak előmozdítására minden két hétben házi mulatságban veszünk részt, hol a zeneértők esti 6—8-ig kedves előadásokkal valódi műveltetet nyújtanak a közönségnek; az előadások után pedig éjfélig a fiatalság kitáncolja magát. Illy estélyek után sem a családapának nem fáj a feje, sem egészségünk nem szenved, s még jó célra is áldozunk. — A zeneelőadások mind igen kedvesek s sikerültek valának. Méltányos, hogy megemlékezzünk a jeles közreműködők legkitünőbb tagjáról, Muck Mari kisasszonyról, kit néhány év előtt mint Pacher zeneszerző nagytehetségű tanítványát a bécsi lapok sűrűn emlegettek, s kinek elragadó szép játékát mi akkor tanultuk már csodálni, midőn még mint növendék nemes szívének ösztönét követve, míg szüleit néhány napra meglátogatta, a helybeli szegények javára igen élvételű kisasszonytanulási pályájának befejezése után szüleihez visszatérve nem csak jótékony célokra mindig legnagyobb készséggel fölajánlja közreműködését, hanem a zenei műveltség terjesztésére órákat is ad; s tudunk példákat, hogy szülők azért is hozzák Pápára gyermekeiket, miszerint illy jeles művésznő oldala mellett képeztették őket a zenében; egyik tanítványa Belcsák László fényesen beszerezte az első estélyen, milly eredm. k. a. gyönyörű tanít a b. kisasszony. Az első zeneestélyen az *Alvajáróból* Mucy M. k. a. gyönyörű ábrándot s változatokat játszott. (Mellékesen jegyezzük meg, hogy a széküldött programmlapokban többször hibásan állt *játssa, játszsa* helyett.) A t. művészkisasszony fényes tehetsége mellett legyen szabad remélnünk, hogy a hátralevő estélyeken *magán* előadásait fogjuk élvezhetni, nem pedig, mint legközelebb, *hármásban*. Szives elismeréssel adózunk Hasel ur — egyleti oktatónak is, ki lankadatlan szorgalommal vezette a karelozásoknak, s néhány igen sikerült saját műve előadásával is gyönyörködtette a közönséget. — Frank Ignác urat Fáy gróf második cikkére a fiatalság élénkebben megtapsolta, mint először a bécsi levél után.

+ (A múlt évi időjárás.) Egy bécsi csillagász kiszámítása szerint az elmúlt 1858-ik évben csak kilencszer volt az ég egészen derült, 305-ször részben borongó, 51-szer egészen borult. Eső volt 123-szor, köd 172-szer, havazás 80-szor, fergeg 16-szor, villámos idő 21-szer, vihar 18-szor. Legmelegebb volt június 17-én, leghidegebb február 15-én.

+ (Nevezetes beszéd.) Megjelent: *Genethliakon, seu Anagrammata Virgiliانا*; mit szerzője N. Sebestyén Gábor ur Rudolf császári királyi koronaherceg születési örömeire irt, s Laxenburgban mult évi augustus 31-én Ő Felségének volt szerencse kézbesíteni, következő, magyar nyelven tartott beszéddel: „Felséges Császár és Apostoli király! Legkegyelmesebb Uram! A sziv érzelmei láthatatlanok. A sziv érzelmei csak a külsőkben mutatkoznak. Ahonnan én is szivemnek az az örömezetek, mit keblemben a Felséges koronaherceg születése gerjesztett, néhány kinyomatott Anagrammákban kívánám nyilvánítani. Ezekből a cs. kir. főkamaraísi hivatalnak két példányt valék bátor átadni. Az egyik példány piros bársonyba van kötve: a piros szín az öröm színe; ezt, mint az atyai öröm példázóját, Felséged lábaihoz hódolati alázatossággal teszem le. A másik példány zöld bársonyba van kötve: a zöld szín remény színe; és ezt könyörgők a Felséges Rudolf koronaherceghez írt kezirattal megadni. Volt már a Felséges Uram! egy Rudolf király: a Felséges Habsburgi házból való, Rudolf császár, ki a sok ezer csillagok vizsgálatában gyönyörködött. Én a mi Felséges Rudolf koronahercegünknek csak egy csillagot kívánok — a szerencse csillagát, melly vezérleje őt egész életében! Ő e felé is bizonyosan mosolyogva fordul: de hiszem, majdan mifelénk is mosolyogva fordul, és ezt annál biztosabban hiszem, mivel ez a szó „fordul“, ha a betűket másképp rakjuk, ezt az Anagrammát adja ki: „Rudolf.“ „Éljen!“ Ő Császári Királyi Apostoli Főlsége szintén magyar nyelven méltóztatott szerzőnek legkegyelmesebben válaszolni. (M. S.)

— (A szolnoki casinó.) Jan. 19. Halad Szolnok. Jól teszi, ugy is a haladás korszakában élünk, mozgunk és vagyunk. Élünk. De nem azért, hogy csak együnk. Mozgunk. De nem azért, hogy csak sétáljunk. Vagyunk. De nem azért, hogy csak téltenségekben maradjunk. — Hát...? Az ihletett ugy is tudja. A ki pedig csak az iskola mellett járt, annak sikertelen minden magyarázat. Dictum factum: ha az idő halad, az ember miért ne haladna, ha nagyon fiatalnak nem akar maradni, mint a gyermek, azaz olyannak, a ki semmit, vagy csak keveset tud? Fel tehát Szolnok! pártolj és élvez. Pártold különösen a magyar irodalmat: hisz te is magyar vagy, magyar volt apád is, minden minden megzseged! — A szolnoki polgári casinói egylet é. év 16-án d. u. tartotta meg évnegyedes közgyűlését, mellyre minden egyetén, ki e társulat kebeleztett tagja, tisztelettel meghívott. E gyűlésen — Csere József ur, ez egylet jelenlegi elnöke, egy éven át dicséretesen vezetett elnökségi hivataláról — lemondásban nyilatkozott. Okát talán ügyvédi foglalkozásában kereshetnők. De, ismerve tevékenységét, lemondása nem fogadtatott el, és egyhangulag újra elnöknek választott meg. Továbbá: nemcsak indítványba hozott, de egyszerűen véglegesen és egyetértőleg el is határozott egy új és czélszerű casinói könyvtár alakítása, és pedig, annak újbóli szervezése olyformán történik meg, hogy minden tag külön-külön egy-egy újforintot adjon, melly az igyén egybegyűlt öszlet azután jó könyvekre adandó lesz. Némelyek, a jelenvoltak közül, a kimondott pénzbeli illetéket azonnal le is tették, azoktól pedig, kik e gyűlésen jelen nem lehettek, bekérteni fog. Mint az idén, ugy jövőre is, minden évben a könyvtár új könyvekkel felszerelése, a megszavazott egy-egy újforintból összerakott pénztöszletből kerül ki. A könyvtárból csak a casinói tagok olvashatnak. A nemtag pedig, ha olvasni akar, van nálunk kölcsönkönyvtár is, melly kölcsönkönyvtárt (elég sajnós) nem elég jól kezelik. — Midőn az imént említettem Csere ur a mult évben elnöknek elváltatott, a casinónak csak 39 tagja, de annál több adóssága volt. Az adósság pedig 600 ftra rugott. Az egy év lefolyta alatt nemcsak az adósság fizettetett ki; de a casinói pénztárba körül-belül 400 ft. van betéve, mit a casinó magának mondhat. — A tisztikar, az idén is azon betévésekből áll, kikből — taval, kivevén a pénztárnoki ellenőrt, ki, ha könyvtárunk lesz, könyvtárnoknak választatik meg. Egy-két régebbi választmányi tagon kívül: többnyire újak választattak. A casinó összes tagjainak létszáma 120. Az ideai hosszú farsangon 8 vagy 10 bál lesz, ennyi közt, ugy gondolom, lesz vagy egy jótékonycélu is. Legutolsó ujságunk, egy izraelita lakodalom volt, melly elég szépen tartatott meg a kávéház egyik termében. Azonban legmegkapóbb vala ez: „Még edh csárdhas, oszthan phünkthüm.“ — Mult évben a szolnoki polgári casinó e követhet, az idén pedig: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok, Pesti Napló, Budapesti Hirlap, Magyar Néplap, Magyar Sajtó, Hölgyfutár, Napkelet, Üstökös, Kalauz, Társalgó, Pester Lloyd, Pest-Ofner Zeitung. Mindenikből egy példány. Az idén pedig: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok, Pesti Napló, Budapesti Hirlap, Napkelet, Üstökös, Hirmondó, Pest-Ofner Zeitung, Pester Lloyd, hihetőleg a „Kétgarasos Ujság“ is beköszön hozzánk. — H. J.

© (Babona és szappanbánya.) Nagyváradon egy hét éves leány, ki szüleinek hetedik gyermeke volt, egymásután hét éjszakán át azt álmodta, hogy egy ottani szőlőhegyen a földben vastagrétegű aranytalék és más nemek ércz létezik. Erre neki estek a hegynek, ásták, vészték és találtak sémmit — azaz, hogy aranyra ugyan nem akadtak, hanem egy porcelán földréteg után egy különös agyagra bukkantak, melly színre hasonló a barna kőszénhez, de zsiros, puha, ragadós és vízben feloldva szappanszerű habot ad. A nép közül sokan visznek belőle nagy göröngyöket haza, mellyeket mosásnál szappan-kép használnak. S e miatt most szélitben hosszában egy gazdag szappanbánya felfedezéséről beszélnék! (P. O. Z.)

© (A nagyváradi remete.) Papp Gábor, magyar születésű férfi, 1846-ban még mint kőműves dolgozott Bécs melletti Badenben. 1848-ban azonban lemondván a világ hiúságairól zarándokbotot vett kezébe s bejárta a Szentföldet, Egyiptomot, Syriát, volt Jeruzsálemben, a Krisztus sirjánál, Bethlehembben, Nazarethben, az Olajfák hegyén és Krisztus fölfeszítettése helyén a

Galgottha hegyen. Visszatérve, a nagyváradi kálváriahegy kápolnájának öre-
képen, a mellett egy kis házban remetéskedik. (P. O. Z.)

+ (A képművészetnek újabb kikövesítését) és csatornávali ellátását,
mint örömmel értesültünk, a város tanácsa elhatározta. A munkálatok már
a tavaszszal veendik kezdetüket.

+ (Egy csodagyerekről) beszélnek most a párisi lapok, ki zongoramű-
vész és zeneszerző egyszersmind. Neve Ketten Henrik s még csak 10 éves.
E kis művész Liszt, Meyerbeer, Halevy, Auber és Roger nyilatkozatai sze-
rint példátlan tünemény. Ha így van, kívánjuk, hogy nőjön nagyra, s írjon
szép operákat, hogy legyen mit színrehozni ujdonsággal a nemzeti szín-
házakban.

+ (A Garandólygéből) többek közt ezeket írják egy pesti német lap-
nak: „Talán nem veszi tőlünk senki rossz néven, ha többek nevében legna-
gyobb csodálkozásunkat fejezzük ki a felett, hogy gróf Zay Károly, ki ugy a
nyilvános, mint a magánéletben régóta egyike a magyar nyelv és nemzetiség
legbuzgóbb terjesztői és művelői, a magyar Akadémia legközelebbi vá-
lasztása alkalmával még mindég elmellőztetett. Vajjon arra, hogy valaki az
akadémiai tagok sorában helyet foglalhasson, írói képességének bebizonyítása
szükséges-e? Gróf Zay Károly több jeles hírlapi cikket s nagyobb művet írt
magyar nyelven, melly utóbbiak közül egy angol fordításban is megjelent;
így tehát e tekintetben is érdemesnek tűntette ki magát az akadémiai tag-
ságra, annál inkább, mert nem egy jutott az akadémikusok sorába olyan,
kinek a magyar nyelv és nemzetiség körüli fáradozásban haja szála még nem
igen görbült meg, s irodalmi működése is alig terjedt tul azon leveleken, mely-
lyeket gazdatisztjeinek írt.“ Meg kell vallani, hogy e kifakadás figyelmet
érdemel.

+ (Balassa-Gyarmatról) írják, hogy az ottani casinó termében gyakan
tartanak reuniókat, de ezek a zeneművészetnek ellentétei, mert nem a
lelket mennek oda gyönyörködtetni, hanem a testet megráztatni, mert a reu-
niót tánczálással kezdik, és a sok százakra menő selyemruhákban járják a
franciát, és czeperlit, de annál kevésbé a magyar csárdást. — Levelező ar-
ról is tudósít, hogy néhány, Gyarmaton és környékén lakó, literatúrát ked-
velő honfi, egy hont- és nógrádmegyei album kiadását határozta el.

+ (A párisi színházak, hangversenyek és táncszolgalmak) összes bevé-
tele a múlt évben 13,878,499 frankot tett. — Ugyanezen évben az összes
francia színházakon 215 dráma, és 50 zeneszerző művei kerültek előadásra.

+ (Londonban) 1841. évtől fogva 1851-ig összesen 3292 egyén veszett
el anjai tej hiánya, nélkülözés, elhagyottság és hideg következtében.

— Jókai Mórnak. A szerény helyreigazítás kiegyesítés. Azon derék férfi,
kinek irodalmi tisztja magyarsága „More patrio“ czim alatt utazásunk köz-
ben örömmel meglepett, Battonya és Magyarát közti utban eső Kurtics falu-
nak általános szeretett román lelkésze. — Török Gábor.

— Tollhiba kijavítása. A V. U. közelebbi számaiban megjelent nyilatkozataimban
Frank Ignác „Technikus csárdása“ van említve. Az illy nevű csárdást Windt Mór szerző
s én „Bécsi emlék“-et kérek helyette értetni. A tévesztés itt részint sebes tollam, részint
leíróm hibájából történt. A „Bécsi emlék“ és a „Tücsök csárdás“ Franknak azon két műve,
mellyeket én, mint igazán nemzeti szellemű magyarokat, bátran merek a t. közönség figyel-
mébe ajánlani. — Érttem a frisseket. — Gróf Fáy István.

Egyveleg.

— (Egy buzgó postahivatalnok.) Minap voltam a csornai postahivatal-
ban leveleimért; odajő egy szép vagyonnal bíró J—i magyar nemesember.
A postakezelő ur kiadá leveleit azon kérdéssel, hogy mikor praenumerál az
ujságokra?

— Bizony, nem engednek a körülményeim előfizethetni, drága az
ujság.

— Nem szégyenli magát, T létére azt mondani? ha ön nem
pártolja az irodalmat, kire lehet számítani? Szégyen, gyalázat!

— Aztán nincs is pénz nálam; ha heti-vásárra szerdán bejövök, akkor
talán előfizetek.

— Semmi talán, akkor nem is jön talán be, majd hitelezek én 4 pen-
gőt, és még ma leküldöm. (Kezébe adván neki a feladó-vevényt, beleírta a
nevét az ujság-protokollumba.) Szerdán, ha bejön, hozza el a pénzt.

— Igenis, szíves köszönettel behozom.

Az előfizető elment, s még örült is, hogy akarata ellenére jó dolgot cse-
lekedett. Sokszor illy csekély ösztönzés is elég, az emberekben alvó szikrát
fölbresztetni, s őket nem annyira részvétlenségükből, mint inkább restségük-
ből felzavarni. — Adjon Isten sok illy derék ébresztőt postahivatalainknál! —
Közli G.

+ (Nagyszerű vadászat.) I. Ferencz császár 1755-ben Csehországban
Colloredo herczeg jószágán vadászatot rendezett, melly 18 napig tartott,

s eredménye következő volt: 23 vadász elejtett 19 szarvast, 77 őzet, 100
rókát, 18243 nyulat, 19,545 foglyot, 9499 fáczánt, 350 fürjet stb. összesen
47,800 vadnak lett az ő halála. A császár maga 9789 lövést tett. — Midőn
a nápolyi király 1792-ben Németországban körutat tett, sok vadászatban
vett részt, s ezalatt 5 medvét, 1820 vaddisznót, 1968 szarvast, 13 farkast,
354 rókát, 15,350 fáczánt, 1121 evetet (mókust), 13,354 nyulat, 1625 őzet s
12,434 foglyot lőttek. — Illy nagyszerű eredményeket napjainkban nem igen
lehetne produkálni bár a vadaknak most is bővíben vagyunk, csakhogy
ezeket nem puskával lövik, hanem — tollal.

+ (Franciaországból igen sok tojást) visznek ki évenként Angliába.
Statistikai kimutatás szerint az ideszállított francia tojások mennyisége
1856-ban 9,005,758 kilogrammot tett. Egy kilogrammba körülbelül 18 tojás
számítható.

+ (A dohányzás történetéből.) Egy portugál vár könyvtárában ta-
lált iratból kitűnik, hogy a dohányt először egy belga kereskedő vitte oda
1560-ban, s az ottani követnek Nikot Jánosnak bemutatta, ki azt azonnal
divatba hozta, s nevéből „herba nicotiana“ nevet kapott.

+ (A török dohányt) leginkább Macedoniában, Thessaliában, Anatoliá-
ban és Syria déli részén termesztik, hol okkája (2 1/2 font) öt piaster (31 kr.)
Az összes termelés az egész török birodalomban mintegy 14 1/2 millió okkára
tehető, mellynek csak 1/3 részét fogyasztják el az emberséges müzülmanok.

+ (Végzetes kalap.) Lehmann híres pantomimikus, Hamburgban egy
előadás után kihivatván, kalapjában megbotlott, elesett, s ezen esés követ-
keztében a napokban meghalt. Lehmann e kalaphoz bizonyos babonás ra-
gaszkodással viseltetett; már negyven év óta viselte azt, vele öregedett meg,
s még sem tudták rávenni soha, hogy ujjal cserélje föl, mert szilárd meg-
győződése volt, hogy csak e kalappal lehet boldog; ezzel ohajtott valaha egy
sirba temetkezni. Különös, hogy épen a kalap, mellyhez annyira ragaszkod-
ott, okozta halálát.

+ (Egy kis statistika.) Az adóügyi statistikai táblákból 1856-ról kö-
vetkező adatok tűnnek ki: Az összes ausztriai birodalom népessége ez évben
37,802,057 lélekre ment. Ennek fizetnie kellett: egyenes adóba 88,497,047
ftot, egyre-másra fejenként 2 ft. 20 kr.; indirect adóba 200,209,015 ftot, fe-
jenként 5 ft. 18 krt; pótlékba az egyenes adókra országos szükséglet fejében
8,848,943 ftot, földterhermentesítés fejében 13,821,588 ftot, kerületi szük-
ségletekre 1,577,339 ftot, alkerületi szükségletekre 1,718,822 ftot, községi
szükségletekre 18,614,072 ftot; pótlékba indirect adókra 2,689,330 ftot. —
Fejenként tehát általában 8 ft. 53 kr. esett.

+ (A nősemélyek hiánya San-Luis-Obispoban Kaliforniában) a leg-
égetőbb szükségek közé tartozik. Midőn közelebb egy kivándorlottakkal
terhelt hajó oda megérkezett, ezekenként tódultak a tengerpartra a férfiak,
különösen a házassodni vágyó fiatalok. Mintegy 30 ifju olly türelmetlen volt,
hogy meg sem várta, míg az érkezett kivándorlottak partra szállanak, hanem
beleugráltak a tengerbe, és odausztak a hajóhoz, hogy a parton maradt
vetélytársaikat megelőzzék, s a mint célhoz értek, tüstént el is jegyezte ma-
gát mindegyik az ő jövődöbelijével, nagy boszuságára a parton marado-
taknak, kik kénytelenek voltak üres kézzel visszatérni. Hanem fájdalom, az
argonauták közül hárman életükkel lakoltak moló kapzsiságukért, mert uszás
közben a czápák gyomrában lelték sirjukat, egynek pedig az a szerencsét-
lensége történt, hogy épen azon pillanatban, midőn a hajóra fel akart mászni,
egy jóévtágyu czápa a ballábát leharapta. Ez azután a veszedelmes „háztüz-
nézés“ és „leánykérés“.

+ (Egy török basa levele, mellyből sok udvariasságot lehet tanulni.)
Hogy milly bánásmódban részesültek a magyarok a török uralom alatt, ta-
núsítja a következő levél, mellyet a „D—ü“ a pécsi nyilv. könyvtárban
meglevő eredeti után közöl.

„My Kücsök Mehemet Passa, az hatalmas győzhetlen Török Chaszar-
nak az dunan inet levő hadaynak, Feő poroncsollója, titkos tanácsa, és Er-
sekuyvaranak heltartója.“ — (Czimer helye.)

„Ezen ezemeres Levelemet latvan te hamis hitetlen diszno sopornay
biro, hogyis poroncsollom teneked, ha elletedet, es fejedet szereted, hogy se
orat, se napot nevarj, hanem mingiart nagy hamarsagal az santa Giörgröt hoz-
ton hozad, hamis elletü diszno, immar egynehan levelem ment hozatok azon
santa disznoert, myert hogy eniyt vartok, s nem hozatok hitetlen ebek, most
lattjatok, hogy sereget ky küldök raytatok, mint az disznokat esze köttöz-
tetlek, az tömlözt feneken elrohasztlak benneteket az illen tökelletlen hamis
szofogatlansagtokert, ha ezen levelemre benem hozatok nagy hamarsagal.
Datum in Ersekujvar Ao 1661.“

Kivulról: „Adasek ezen Ury Levellünk az Sopornay Bironak hamar-
sagal kezében.

Ersekuyvar.“

Pályázati figyelmeztetés és jelentés.

Olvasóink közül mindazokat, kiket a dolog közelebről illet, ezennel
ujlag figyelmeztetjük azon pályázati felhívásokra s jutalomtételekre, mellye-
ket a V. U. múlt évi 38., 40. és 42. számaiban a magyar kézműves-osztály
és általában irodalmunk érdekében, egyelőre az asztalos-, szabó- és szijgyártó-
mesterség körül használatban levő műszavak összeszedését s az idegen szár-
mazásúak, vagy helytelenek helyébe jobbaknak ajánlását illetőleg közzé-
tettünk.

Ezek között az asztalos-műszavak határideje 1859., aug. 31-e,

„ „ a szabó-műszavak „ „ 1859., aug. 31-e,

a szijgyártó-műszavak határideje 1859., nov. 15-e.

A legjobbnak ítélendő munka díja első felhívásunkban külön-külön 5 arany-
ban volt kitűzve. Reményünket fejeztük ki akkor, hogy e díjak egyesek
hozzájárulása folytán még növekedni fognak.

E reményünk valósulásnak indul, s ennek bizonyosságul közöljük a deb-
reczeni asztalos-czéh előjáróitól e napokban vett s a szép hazafiai tett és
józan felfogás dicséretét önmagában hordozó ezen levelet:

„Tisztelt szerkesztő ur! A Vasárnapi Ujság múlt évi 38-ik számában,
„Pályázati felhívás“ czim alatt, Asztalosf ur 5 darab arany jutalomdíjt tűzött
ki annak, a ki az asztalos-mesterségnél és műszereknél használatban levő ma-
gyar szavakat összeállítja s az idegeneket megmagyarosítja. — Mi e nemes

ajánlat által kétszeresen is érdekelve érezzük magunkat, úgy mint asztalosok és úgy mint magyarok. Mellyélfogva jelenleg kevés vagyunkból *cséhünk nevében az Asztalosfi ur által kitűzött 5 aranyhoz 2 aranyat küldünk.* S mindazon feltételeket, mellyeket Asztalosfi ur a jutalom elnyeréséhez kötött, elfogadjuk, kivéven az egyet, ha netalán az asztalos-műszavakról egy pályamű sem érkeznék be, fenntartjuk magunknak azon jogot, hogy ezen kis összeg, csak a minket, legközelebből érdeklő asztalos-műszavak kidolgozójának adassék ki, ha a kitűzött határidőre nem is, de későbbben. — Ohajtanánk tudni, hogy vajon nálunknál tehetősebb asztalos-czéhek, mint a pesti, szegedi, nagyváradi stb. járultak-e már valamivel a buzgó áldozathoz? Legyen szives, szerkesztő ur, erről bennünket tudósítani. — Debreczen, jan. 18-án 1859. — *Tóth István m. k., Dobray István m. k.,* mint a debreczeni asztalos-czéh jelenlegi előljárói.

Mi ezennel köszönetet szavazunk a debreczeni ns. asztalos-czéhnek és érdemes előljáróinak, nemcsak saját szép iparágukat, de az iparosok és nemzeti irodalom közös érdekeit egyaránt emelő nemes buzgalomukért, s ennek folytán kijelentjük, hogy az *asztalos műszavakra kitűzött díj mai napig hét darab es. k. aranyban van megállapítva.*

A mi a levél végén érintett kérdést illeti, erre nézve kedvező válaszzal nem szolgálhatunk, de most még inkább hiszszük, hogy a debreczeniek példája nem marad követők nélkül. — Pest, jan. 24-én. — **A Vasárnapi Ujság szerkesztősége.**

Színházi napló.

Péntek, jan. 28. „Egy bukás sikere.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta *Dobsa Lajos.*

Szombat, jan. 29. Doppler Károly karmester javára: „*Vanda.*“ Eredeti opera 3 szakaszban. Zenéjét szerzette *Doppler Ferencz.*

Vasárnap, jan. 30. Alarczos lövészbál.

Hétfő, jan. 31. „Liliomfi.“ Eredeti vigjáték 3 szakaszban dalokkal és táncszal. Irta *Szigligeti.*

Kedd, febr. 1. „Gizella.“ Ballet 2 felv. Ezt megelőzte: „*Tiszaháti libácska.*“ Vigjáték 1 felv. *Bayard* után magyar színre alkalmazta *Bulyovszkyné.*

Szerda, febr. 2. „A falusiak.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta *Szigeti József.*

Csütörtök, febr. 3. Jekelfalusy javára: „Proféta.“ Opera 5 felv. *Mayer-beertől.*

Szerkesztői mondanivaló.

4297. **Szabolcs Gyüre.** Egy előfizetőnek. Ha valaki lapunk hasábjain előfizetést hirdet valami könyvre s annak rendje szerint aláírja nevét, címét, lakását, akkor tudvaló, hogy kit illet e részben a felelősség; a lap szerkesztőségét bizonyosan nem. A „Piros vásárfia“ mibenlétéről nincs közelebbi tudomásunk. — Mult évben a „sorszuhások“-at illetőleg csupán a főbb nyerteseket közöltük; gondoskodtunk azonban, hogy a P. U. ez évi folyamában a nyertesek teljes sorozatát adhassuk. Tudassa ön velünk az illető számot, s megizentük, széna-e vagy szalma? A multra nézve másképp most már nem segíthetünk.

4298. **Pelsőcz N. T.** — Aggodalomra hálalstennek, nincs ok. Bővebb felvilágosítással szivesen szolgálunk, de legyen elég e helyen egy kis számtani feladattal alkalmatlankodnunk. Az ideai példány tudvalevő száma sokszorozva 35-tel, esékély eltéréssel kimutatja a jelen létszámot. Sok vágy maradt még teljesületlen, de a kitartás dícséretesen jellemző és talán végre eloltja örökre ama hirneves „szalmatűzet.“ Köszönet a meglepően szép sorokért — örömmel fogadjuk a lelki rokonságot, s ápolni fogjuk ezután is.

4299. **Cs. n. Alázatos sz. y.** — Azon könyvet, mellyet ön említ, nem olvastuk, nem is fogjuk olvasni. Ha önnek tetszenek az abban foglalt orvosi tanácsok, ám kövesse, de ovatosan, mert a nyegleség leginkább e téren űzi játékát. Kövessen ön természetesen, munkás életrendet, bízzék önmaga szilárd elhatározásában, erejében és az időben, — akkor azután legbiztosabban ér ön célét s nem fogja tőlünk kérdezni, hogy hol lakik olyan ember, a ki ama könyv szerint gyógyítana? Egészség és pénz — mindkettőt jó lesz kímélni.

4300. **H. Böszörmény.** Kovács Endre urnak. — Ezennel kinyilatkoztatjuk, hogy a lapunkban „zörgető“ aláírással megjelent, h. böszörményi tudósítást nem ön írta. Örömmel olvassuk sorai között azt is hogy az ottani névnapi összejevőtelek, mellyek lapunkban érintve valának, épen nem méltók a megszólásra, s nem egyebek a magyar typus szerinti barátságos, egyszerű találkozásokról; az ottani „kávénénikék“ is igen jó indulatuk. Zörgető tehát ok nélkül zörgetett.

4301. **Még egy adoma a V. U. számára.** Köszönjük, mosolyogtunk is neki, igaznak, korszerűnek is találjuk — de csak négy szem közt élhetünk az ajánlott diétával.

4303. **Szamosujvár. M. L.** — Sajnálattal olvastuk, hogy tehát valóban „vége a komaságnak.“ Tán módját ejthetné ön mégis, hogy az atyafiság továbbra is fennmaradjon. A bajnak nem lehetne urára akadni?

4303. **Zala-Egerszeg. H. F.** — A kért czimszalagot az illető helyen meg fogja ön találni. Kérdéses hazánkfőről némi bővebb tudósítást mi is igen szivesen vennénk öntől. — Sz. L. M. O. történetéből eddig még csak 5 kötet jelent meg. Bár ez is elkelt volna már!

4304. **M. Óvár.** A küldött képet már közöltük lapunk 1857. évi 20-ik számában. Egyéb ajánlatát örömmel fogadtuk.

4305. **Óreglak. Többen.** — Garay munkáinak azon új kiadása, mellyet 1857-ben Vahot Imre hirdetett, ha jól emlékszünk, elegendő előfizetők hiánya miatt maradt abban. A pénzek ott szorgalmazandók, a hova beküldettek. További fellépésnek azután van helye.

4306. **Tisza-Órvény. L. F.** — Annak a könyvárusnak, a kinek lakását ön szeretné tudni, a P. U. majd minden számának hirdetései között találkozhatik ölnyi betűkkel kiírt nevével és címével. Azután az ilyen uri emberről nem is szükséges tudni, hogy mellyik utcában s hanyadik szám alatt éli világát. Megtalálja azt a posta a pusztá névre is, ha még egyszer oly nagy volna is az a Pest. Illy nyilvános üzletek ismeretesei itt, mint az újjénz.

4307. **Van-e több illy szálás legény!** Örüljön neki s ne rontsa hát ilyen dolgokkal a természetét.

4308. **Z. ról,** az ottani postakezelő ellen több rendbeli panaszt vettünk. — ki, „nem elég, hogy a lapokat felbontogatta, megroncsolja; a képeket a divatlapokból kiszedegetve, többszöri sürgetésre, hetek mulva zsirosan adja vissza: de az újságíró kézműveseket „uraskodásukért“ szüntelen gunyolja s miatta a csizmadiát a kaptára utasítai nem átálja; — minek folytán már nem egy előfizető nyilatkozott, hogy e bántó és méltatlan eljárás miatt kénytelennek látja magát a hírlapjártással felhagyni.“ — Folyamodjanak önök a főpostahivatalhoz, melly igazságos panaszukat az irodalom és közimve-

lődés érdekében kétségkívül orvosolni fogja. E tanácson kívül még csak azon remény-nel szolgálhatunk, hogy az illy, most is már csak kivételes postamesteri példányok mindinkább el fognak pusztulni. A magyar lapirodalom eddig is igen sokat köszönhet a postakezelő urak buzgalmának.

4309. **Alvidéki levelek.** Előadási modoránál fogva nem lapunkba való. Az eszmék szépek, az akarat dícséretes, de a toll gyakorlatlan. Kéziratokat nem küldünk vissza.

4310. **Félegyháza.** A szesz ára is a piaci hírek között található. — László Károly leveleit folytatjuk.

Pesti hetivásár.

Február 1-jén. — Ausztriai értékben.

Buza 3 ft. 75 kr., 3 ft. 61½ kr., 3 ft. 45 kr.; rozs 3 ft. 20 kr., 2 ft. 22 kr., 2 ft. 10 kr.; árpa 1 ft. 91½ kr., 1 ft. 78½ kr., 1 ft. 65 kr.; zab 1 ft. 71½ kr., 1 ft. 65 kr., 1 ft. 46 kr.; tengeri 1 ft. 91½ kr., 1 ft. 78½ kr., 1 ft. 65 kr., egy pesti mérő; egy kenyér 1 ft. 5 kr., 80 kr., 52½ kr.; egy zsák burgonya 1 ft. 25 kr., 1 ft. 5 kr., 80 kr.; egy darab borju 18 ft. 90 kr., 15 ft. 75 kr., 11 ft. 55 kr.; malacz 2 ft. 10 kr., 1 ft. 65 kr., 1 ft. 25 kr., nyul 1 ft. 25 kr., 1 ft. 15 kr., 1 ft. 5 kr.; tojás 2, 1½ kr.; egy pár öreg tyuk 1 ft. 5 kr.; egypár nyársra való csibe 1 ft. 5 kr., 80, 60 kr.; egypár kappany 1 ft. 25 kr., 1 ft. 25 kr., 1 ft. 5 kr.; egypár récze 1 ft. 65 kr., 1 ft. 45 kr., 1 ft. 25 kr.; egypár lud 3 ft. 15 kr., 2 ft. 50 kr.; egypár pulyka 4 ft. 20 kr., 3 ft. 55 kr., 2 ft. 90 kr.; 1 font borjúhus 40, 34, 26½ kr., 1 font sertésus 26½, 23½, 20 kr.; nyers szalonna 34 kr.; hárj 34 kr.; disznózsír 34 kr.; tehénzsír 66½, 60 kr.; vaj 66½, 60, 52½ kr.; repceolaj 34 kr.; lenolaj 34 kr.; egy itcze friss tej 8, 6 kr.; tejföl 34, 30 kr.; szilvapalinka 40 kr.; törkölypalinka 30 kr.; rozspalinka 26½ kr.; szesz 30 kr.; ó-bor 21, 16 kr.; uj-bor 14, 12 kr.; ser 10 kr.; eczet 10, 8, 6 kr.; borsó 10 kr.; lencse 10 kr.; bab 6 kr.; köleskása 6 kr.; árpakása 6 kr.; egy koszoru vereshagyma 60, 40, 20 kr.; egy adag savanyu káposzta 12 kr.; egy mázsa széna 2 ft. 10 kr., 1 ft. 85 kr., 1 ft. 65 kr.; 100 kéve szalma 6 ft. 30 kr., 5 ft. 25 kr., 4 ft. 20 kr.; 26 darab tojás 40 kr. (P. N.)

HETI NAP T Á R.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosiz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Február		Jan. (ó)	6. p.	6. p.	Adar	6. p.	6. p.
6 Vasár	B 5 Dorottya	B 5 Dor.	25 Gergely	7 22 4 7	2	8 33 8 57	
7 Hétfő	Romuald ap.	Richárd	26 Xenophon	7 20 5 9	3	8 49 10 7	
8 Kedd	Máthai Ján.	Salamon	27 Ján. Chris.	7 19 5 10	4 Enoch	9 5 11 20	
9 Szerda	Apollonia sz.	Apollon.	28 Syriai Ep	7 18 5 12	5 Jakab	9 24 * *	
10 Csütört.	Skolasztika	Árpád	29 Ipoly. Ig.	7 16 5 14	6 (hal.)	9 49 0 36	
11 Péntek	Dezső. Euph.	Adolf	30 N. Bas. G.	7 14 5 16	7 B. Móz.	10 21 1 54	
12 Szomb.	Modestus v.	Lorán	31 Cyrillus	7 14 5 17	8 S. E. ü.	11 3 3 15	

Holdnegyed : ③ Első negyed 10-én 8 óra 56 perczkor este.

TARTALOM.

Karagyorgyevics Sándor (arczkép). — Bánfy sirja. Thali Kálmán. — Halálos küzdelem a niagarai zuhatagnál (képpel). — A bajai casino (képpel). — Felső-vasmegegyei képek : IV. A taresai fürdő (képpel). — Magyar tánc Párisban 1829. — A nap és fénye. — Tárház : Kakas Márton a színházban. — Farsangi dal. Benedek József. — Készítünk jégvermeket. Dr. Sikor. — Borhiány és méz romlása Szarvaron. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Jótékonyaságok. Mi újság? Egyveleg. — Pályázati figyelemztetés és jelentés. — Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Hetivásár. Heti naptár.

— A Politikai Ujdonságok 5-ik számának főtartalma : Hadikészületek, béketo rekvések. Heti krónika. Földhitelbank Magyarország számára. Vidéki közlemények : Vésztő, Léva, Sajó-Kazincz, Nyiregyháza, Székesfehérvár stb. helyekről. Rendes rovatok.

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK
1859-dik évi folyamára.

Előfizetési feltételek : A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok (Buda-Pesten házhoz hordva vagy vidékre postán küldve)

ELŐFIZETÉSI ÁRA :

Egész évre (január—decemberig) . . . 8 ft. pengő vagy 8 ft. 40 kr. újjben.
Félévre (január—juniusig) 4 „ „ „ 4 „ 20 „ „

☞ A pénzes levelek bérmentes küldése kéretek. — Tíz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

☞ Teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(egyetem-utca 4. szám.)

Felelős szerkesztő : Pákh Albert (lak. uri-utca 12. sz.)